

Een beschrijving van de cultuurhistorisch waardevolle groenelementen

**Ecologisch
Adviesbureau
Maes**

Bert Maes / Emma van den Dool
In opdracht van de gemeente Venlo
April 2005

Heilig Hartklooster, ingang met Heilig Hartbeeld en plantsoen

Voorwoord

In dit rapport wordt een cultuurhistorische beschrijving gegeven van de groenelementen binnen het voorgenomen Beschermd dorpsgezicht Steyl (gemeente Venlo).

Steyl is na 1875 uitgegroeid tot een kloosterdorp dat tot op heden zijn karakter goed bewaard heeft.

De gemeente Venlo heeft het Ecologisch Adviesbureau Maes opdracht gegeven de cultuurhistorische betekenis en waarde van de groenelementen in kaart te brengen.

De groenelementen in het gebied worden beschreven en gewaardeerd vanuit cultuurhistorische criteria. Daarnaast wordt een ecologische waardering gegeven en de betekenis van de groenelementen als genenbron. Onder groenelementen worden gerekend de bomen, boomgroepen (waaronder tuinen), heesters, akkers en graslanden.

Vanuit de gemeente was Mark van 't Hof betrokken bij het tot stand komen van dit onderzoek en de rapportage. Waardevolle bijdragen werden geleverd door:

- Roy Denessen (Centrum voor Ruimtelijke Kwaliteit; Roermond);
- Willem Kempff (Botanische Tuin "Jochum-Hof");
- Bart Klück (bouwhistoricus, gemeente Utrecht, en bioloog) en
- Els Rongen (bioloog).

We danken hierbij de verschillende besturen van de kloosters, die ons op hun terreinen hebben toegelaten en met name moeder overste, zuster Maria Hildegard van het H. Geestklooster.

Het veldwerk vond plaats in oktober-november 2004. Het onderzoek en de rapportage zijn uitgevoerd door Bert Maes en Emma van den Dool.

Ecologische Adviesbureau Maes
Utrecht
April 2005

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	1
1.1	De kloosterterreinen.....	1
1.2	Het “wereldlijke” dorp	2
1.3	Het buitengebied.....	2
1.4	Aanbevelingen	3
2.	Inleiding	9
3.	Landschappelijke context	145
4.	Groenelementen van de kloosterterreinen	17
4.1	Missiehuis Sint Michaëlklooster; Missionarissen van het Goddelijk Woord (SVD); Sint Michaëlstraat	17
4.2	Sint Gregorklooster; Noviciaat en Missiemuseum; Onderdeel van de Missionarissen van het Goddelijk Woord (SVD); Sint Michaëlstraat.....	17
4.3	Drukkerij en werkplaatsen Missionarissen van het Goddelijk Woord; Sint Michaëlklooster (SVD); Kloosterstraat	19
4.4.	Botanische Tuin “Jochum-Hof”, voormalig Sint Michaëlklooster; Maashoek.....	21
4.4.1.	Villatuin en Paterspark	23
4.4.2.	Begraafplaatsje	24
4.4.3.	De Botanische Tuin “Jochum-Hof” 1934-1962; de Maashoek en oude voortuin	24
4.4.4.	De Botanische Tuin “Jochum-Hof” van 1962-1971	24
4.4.5.	De Botanische Tuin “Jochum-Hof” 1971-heden; heemtuin en kruidentuin	24
4.5	Heilig Hartklooster Congregatie van de Dienaressen van de Heilige Geest (SSpS); Zusterstraat.....	25
4.6	Heilige Geestklooster Congregatie van de Dienaressen van de Heilige Gees van de Altijdurende Aanbidding (SSpSAP); Kloosterstraat	26
4.7	Voormalige Sint Josephklooster Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid; Waterlostraat	27
5.	Het wereldlijke dorp Steyl	31
5.1	Straatbeplanting.....	31
5.2	Dorpskerk	31
5.3	Tuinen.....	32
5.4	Solitaire bomen en struiken.....	31
6.	Groenelementen van het buitengebied.....	37
6.1	Bomenrijen, houtwallen en struwelen	37
6.2	Akkerland	38
6.3	Gras- en kruidenvegetaties.....	39
7.	Aangrenzende gebieden	45
8.	Literatuurlijst.....	46
Bijlage	Overzicht locaties Cultuurhistorisch waardevolle groenelementen	48
	Verklarende woordenlijst.....	52

1. Samenvatting

In de periode 1875-1960 is het dorp Steyl uitgegroeid tot een kloosterdorp met een viertal kloosters. Deze vier kloosters zijn het St. Michaëlklooster, het Heilig Hartklooster, het Heilige Geestklooster en het St. Josephklooster. In deze rapportage zijn, vanwege de afzonderlijke ligging, zeven kloostertuincomplexen onderscheiden.

Vanwege het bijzondere karakter is een aanwijzing tot Beschermd Dorpsgezicht door het Rijk in voorbereiding genomen. Het betreft het kloosterdorpdeel van Steyl en een aansluitend deel van Baarlo (gemeente Maasbree) aan de overzijde van de Maas. In dat kader is een inventarisatie gemaakt van de cultuurhistorisch waardevolle groenelementen. Ook is de ecologische waarde van het groen en de betekenis als genenbron in beeld gebracht.

Het dorp Steyl is gelegen op de geomorfologisch imposante Maasterrassen, ontstaan in de loop van de afgelopen 400.000 jaren, met invloeden van ijstijden en tussenijstijden en werkingen van de rivier. Het dorp Steyl wordt begrensd door meanderende beekjes, voormalige smeltwatergeulen, de Aalsbeek en de Engerbeek.

De kant van Maasbree ligt op een laaggelegen rivierterras en bestaat grotendeels uit agrarisch gebied dat doorsneden wordt door de Kwistbeek met begeleidende houtwallen. Langs de Kwistbeek staat het oude Veerhuis, 't Veerhoes, met erfbeplanting. Bij de beschrijving van het cultuurhistorisch waardevolle groen is uitgegaan van de driedeling:

- de kloosterterreinen;
- het "wereldlijke" dorp;
- het buitengebied.

1.1 De kloosterterreinen

De ommuurde kloostertuinen zijn vooral gericht op gebruik ten dienste van meditatie en devotie, naast zelfvoorzienend gebruik voor groente en fruit. Stijlkwiteit speelt een

ondergeschikte rol.

De aanleg van de tuinen dateert uit het laatste kwart van de 19^e eeuw en het eerste kwart van de 20^e eeuw. Belangrijke devotietuinen zijn o.a. te zien bij het Sint Gregorklooster (met kruiswegstatie, grafkapel en Mariatempel), de tuinen bij drukkerij en werkplaatsen (ten zuiden van Sint Michaëlklooster, met Heilig Hartheuvel, staties en Lourdesgrot), Heilig Hartklooster (met kruis en Lourdesgrot) en het voormalige Sint Josephklooster met bijzondere terrassentuin (met Mariakapel en grafkapel).

De begraafplaatsen vormen belangrijke onderdelen van de kloostertuinen. Het Heilige Geestklooster heeft een gaaf bewaarde, in landschapsstijl aangelegde, tuin met onder andere een kruiswegstatie en Lourdesgrot en bijzondere boomsoorten.

Heilig Hartheuvel; Sint Michaëlklooster, drukkerij en werkplaatsen

De tuinperken en gazons zijn veelal aangelegd in rechthoekige vakken en padenpatroon terwijl de kloosterparken zijn ingericht met slingerpaden die meestal verdiept liggen en berand zijn met misbaksels van baksteen, zgn. mondstenen, en vuursteenknollen. Door het reliëf en de veelvuldige toepassing van misbaksels en gecementeerde grotstructuren wordt een illusie van bergen en rotsen benadrukt. Dit past in het romantische tuinideaal van die tijd.

Door de ouderdom van de kloostertuinen en parken zijn veel bomen thans uitgegroeid tot monumentale exemplaren.

Bij het Sint Michaëlklooster en in mindere mate het Heilig Hartklooster, zijn oude boskernen opgenomen in het park. Deze bossen zijn restanten van een eikenhakhoutbos waarvan de oorsprong waarschijnlijk tot de Middeleeuwen of eerder teruggaat.

Naast de hier genoemde groenelementen zien we in de kloostertuinen andere waardevolle elementen als lindegroepen, lanen, gazons met heiligenbeelden, borders van heesters of bloemen, boomgaarden en kassen.

Op het Sint Josephkloosterterrein, dat voor een groot deel is bebouwd met villa's, is een deel van de voormalige, vroeg 19e eeuwse, villatuin met de oorspronkelijke bomen behouden gebleven.

Een bijzondere plaats neemt de Botanische Tuin "Jochum-Hof" in.

Deze tuin viel sedert 1885 onder het Sint Michaëlklooster en ontstond vanuit een villatuin uit ca. 1810. Ten dienste van het kloosteronderwijs werd dit tuindeel vanaf 1933 omgevormd tot een botanische tuin. Verschillende bomen uit de villa-periode, het begin van het klooster en jaren '30 van de botanische tuin zijn hier nog aanwezig.

Van belang zijn met name de zogenaamde Paterstuin met een restant van de Tigliëntuin, de rotstuin, "Maashoek" en Oude voortuin.

Botanische Tuin "Jochum-Hof"

1.2 Het "wereldlijke" dorp

Karakteristiek voor het historische dorp is de beplanting van lindebomen langs de straten. Bij enkele oudere tuinen van de dorpshuizen zijn de oorspronkelijke hagen (van beuk en haagbeuk) en tuinbomen als walnoot, peer, hultst en *Taxus* bewaard gebleven.

Vooraf bij de Maashoek liggen enkele villatuinen van rond 1900.

Daarnaast is een aantal bomen en boomgroepen van cultuurhistorische of beeldondersteunende betekenis, waaronder treurwilg, schietwilg, mammoetboom, Atlasceder en robinia.

1.3 Het buitengebied

Opvallend zijn hier de beekbegeleidende houtwallen van vooral eiken, essen- en wilgenhakhout. Ten zuiden van het Missiehuis is een restant van een oude haagbeukhaag bewaard gebleven.

Langs de Legioenweg in Baarlo (gemeente Maasbree) is een beplanting van grauwe abeel uit ca. 1950. Spontane opslag van wilgen, waaronder bijzondere soorten, afgewisseld met opgaande schietwilgen, kraakwilgen en zomereiken, zien we langs de waterlijn van de rivier.

Het buitengebied bestond vanouds uit akkerland en in mindere mate grasland. Ook nu wordt de grootste oppervlakte, met name in Baarlo, door akkers ingenomen.

Op de steile hellingen, aan de voet ervan en langs de rivier zijn smalle stroken bloemrijk hooiland aanwezig, die als waardevolle voorbeelden kunnen gelden van historisch grondgebruik. Deze karakteristieke vegetatie behoort tot de zogenaamde warmteminnende stroomdalflora.

De voorkomende klokjes (*Campanula*) vallen onder de bescherming van de Flora- en Faunawet. Direct langs de waterlijn, zowel in Steyl als Maasbree, zijn natte ruigtkruidenvegetaties waarin bijzondere kruiden voorkomen.

Alle soorten van het genus *Campanula* zijn wettelijk beschermd

1.4 Aanbevelingen

- Algemeen

Een herstel- en onderhoudsplan, gebaseerd op de cultuurhistorische en ecologische waarden, is aan te bevelen. Van belang is de visuele samenhang tussen de kloosterterreinen en de omgeving te verbeteren.

- Kloostertuinen

Juist de combinatie van de vele tuinobjecten (kapellen, Lourdesgrotten, staties, heiligenbeelden, padafwerkingen, kassen) met de bomen en heesters maken de kloostertuinen tot een cultuurhistorische hoogtepunt.

Een actieplan om het achterstallige onderhoud en deels verval van tuinelementen te stoppen is een eerste vereiste.

- Vervolgonderzoek tuinhistorie

Om een adequaat beheer te kunnen voeren is een meer gedetailleerd vervolgonderzoek naar de historische inrichting en ontwikkeling van de verschillende kloostertuinen en de bestaande knelpunten noodzakelijk.

- Kassen en kweekbakken

Een van de bijzonderheden van de kloostertuinen zijn de kassen en de kweekbakken. Elementen die van onmisbaar belang waren voor het functioneren van de groentenbedden, bloemenperken en boomgaarden. Sommige ervan zijn onderhevig aan ernstig achterstallig onderhoud en zijn dringend aan restauratie toe.

- Botanische Tuin Jochum-hof

Voor de Botanische Tuin Jochum-hof wordt aanbevolen de historische tuinontwikkeling meer zichtbaar te maken en de Tigliëntuin te restaureren.

Daarnaast zou gedacht kunnen worden aan een groter opgezette en voor het publiek aantrekkelijke Tigliëntuin, elders in een van de kloostertuinen.

- Bomen en heesters

Voor de bomen en heesters is het in kaart brengen van knelpunten van het groeimilieu, zoals bodemverdichting, aan te bevelen. De meeste bomen kunnen een hoge leeftijd bereiken en monumentaal uitgroeien, mits de wortelzone optimaal is. Vooral het groeimilieu van de lindebeplanting met asfaltverharding tot aan de boomvoet vraagt om verbetering. Vervanging van asfaltdek door klinkerbestrating is tevens een verbetering van het historisch dorpsbeeld.

- Cultuurhistorisch plantmateriaal

Gebruik van de oude cultivars ten behoeve van stekmateriaal voor inboeten en nieuwe aanplant is aan te bevelen.

Een aantal oude bomen waaronder lindebomen en Canadapopulieren zijn van betekenis als cultuurhistorische genenbronnen. Voor herstel van bomenrijen, straatbeplanting e.d. is plantmateriaal opgekweekt van stekken van deze bomen aan te bevelen.

- Inheems en autochtoon plantmateriaal

Het kweken van plantmateriaal van autochtone Zomereik middels eikels van bomen uit de oude boskernen, voor inboetwerkzaamheden en landschapsherstel, is aan te bevelen.

- Beekbegeleidende beplanting

Extra aandacht wordt gevraagd voor de beekbegeleidende houtwallen met veelal oorspronkelijke en eeuwenoude beplanting.

Enkele houtwallen langs de Engerbeek en de Aalsbeek die net buiten de begrenzing vallen zouden als aandachtsgebieden beschouwd moeten worden.

- **Hooiland- en graslandbeheer**
Voor de hooilanden is een beheer van één tot tweemaal jaarlijks maaien, altijd in combinatie met afvoeren van het maaisel, aan te bevelen. Hierdoor kan een bloemrijke en soortenrijke samenstelling behouden blijven of verkregen worden. Afvoer van het maaisel is altijd noodzakelijk, om het verruigen van de vegetatie te voorkomen. Tweemaal per jaar maaien wordt aanbevolen voor alle locaties met veel biomassa. Brandnetelruigtes worden er door voorkomen.
- **Houtopslag langs de rivieroever**
Om de paar jaar verwijderen van houtopslag langs de waterlijn van de rivier is aan te raden om te voorkomen dat niet alles met wilgenopslag gaat volgroeien.
- **Beheer akkers en herstel akkerflora**
Aan te bevelen is om de oppervlakte aan akkers zo mogelijk uit te breiden met graanakkers, voor het herstel van het historische landschapsbeeld. De kaart van 1900 kan daar een goed hulpmiddel bij zijn.
De realisatie van een akkerreservaat kan hier een kwalitatieve bijdrage aan leveren. Historische gewassen en de oorspronkelijke akkerflora kunnen dan weer terugkeren. Ook kan worden gedacht aan de herintroductie van een aantal soorten vanuit regionale zaadbronnen.
- **Beheer en herstel muren en muurflora**
Vanwege de grote oppervlakte aan muurmilieu, in het kloostermurenrijke Steyl, is het tenslotte aan te bevelen een muurplantvriendelijk onderhouds- en restauratiebeleid te voeren. Gebruik van oorspronkelijke baksteentypen en kalkspecie is daarvoor het meest geschikt.
- **Waardevol groen direct buiten de begrenzing van het Beschermd Dorpsgezicht**
Een aantal waardevolle en direct aangrenzende groenelementen, blijken buiten de grens van het Beschermd Dorpsgezicht te vallen. We noemen hier het mondingsgebied van de Engerbeek, de Steylerstraat, de noordelijke delen van de Maasstraat en Rozenstraat, het aansluitende Aalsbeekdal ten oosten van de Roermondseweg en de noordwestelijke Maasoeverzone. Van belang is dat deze

als aandachtsgebieden beheerd worden, waardoor de cultuurhistorische waarde van het Beschermd dorpsgezicht versterkt wordt (*zie ook kaart 6*).

- **Ecologische hoofdstructuur**

De groenelementen binnen het Beschermd dorpsgezicht zijn belangrijke 'stepping stones' binnen het Maasdal als Ecologische Hoofdstructuur. Versterking van deze kwaliteit is tegelijk een versterking van de kwaliteit van het Beschermd dorpsgezicht. Onderzoek naar concretisering daarvan is aan te bevelen.

- **Waterbeheer Engerbeek**

Omdat de benedenloop van de Engerbeek grotendeels is drooggevalen wordt aanbevolen de wateraanvoer daar te herstellen.

- **Natuurontwikkeling en de Kwistbeek**

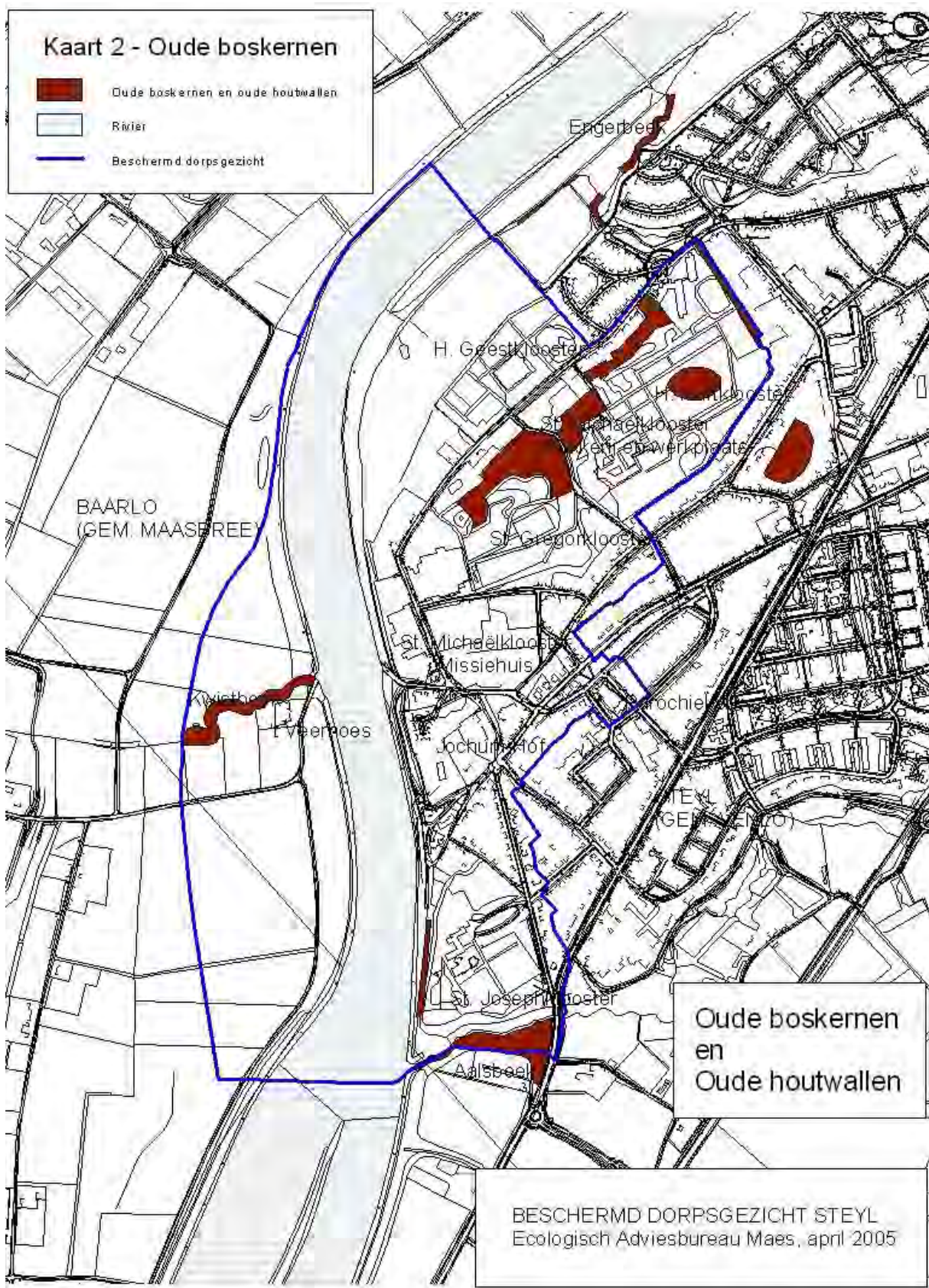
In verband met natuurontwikkelingsplannen in het Maasoevergebied van Baarlo is het aan te bevelen om de loop van de Kwistbeek met de huidige uitmonding in de Maas hierbij te handhaven. De begeleidende houtwallen van de Kwistbeek zijn als landschapselement en als genenbron zeer waardevol. Van de beplanting kunnen tevens zaden en stekken geoogst worden voor herstel van beplantingen in de omgeving.

- **Publieksversie van het rapport**

Aan verbreding van het draagvlak kan een aantrekkelijke publieksgerichte uitgave van het rapport bijdragen. Hieraan kan ook informatie over de historie en de bebouwing worden toegevoegd. Daarnaast kan gedacht worden aan een brochure met de belangrijkste informatie over groen en bebouwing van het beschermd dorpsgezicht.

*Sint Josephklooster; padafwerking met misbaksels van baksteen en vuursteenknollen
Links autochtone zomereik en rechts oude buxusstruik*

2. Inleiding

Voor wie bekend is met de cultuurhistorie van tuinen en parken zal bij het bezoek aan een kloostertuin en zeker in Steyl, verrast zijn. Waar het bij buitenplaatsen en openbare parken vooral gaat om aanleg en stijl, die sterk aan de periode van aanleg zijn gebonden, zijn kloostertuinen vooral gebruikstuinen en tuinen voor devotie. Ze vormen een eigen type binnen de tuinarchitectuur.

Kloosters waren tot in de 20^e eeuw voor een belangrijk deel zelfvoorzienend ten aanzien van groente, fruit en bloemen. Kassen werden gebouwd om in eigen kweek te kunnen voorzien. Bij het klooster werden boerderijen met landerijen opgericht, soms op het kloosterterrein zelf, soms er buiten.

Buxusstruiken en hulst leveren de palmpasen- en kersttakken bij de erediensten. Pimpernoten hebben harde en glimmende zaden die de kralen leveren voor rozenkransen.

Allerlei bloemen, deels met symbolische betekenis, werden gekweekt voor de eredienst. Daarnaast stonden en staan de tuinen zelf ten dienste van meditatie en devotie. Op al die functies zijn de tuinen ingericht. Stijlkwiteit en sortiment van de bomen en planten spelen wel een zekere rol, maar zijn meestal ondergeschikt. De devotietuin van het klooster van de H. Geest is daarbij een uitzondering.

Bestaande tuinen en bomen werden veelal gehandhaafd bij nieuwe tuinaanleg.

Tuininrichting en beplanting spelen zich af rondom kruiswegstatie, calvarieberg, Lourdesgrot, heiligenbeeld en kapel.

We vinden hier christelijke symboliek in terug en kopieën van beplantingen die herinneren aan die van het Heilig Land.

Bij de inrichting is veel gebruik gemaakt van baksteenmisbaksels (zgn. mondstenen), afkomstig van de Tegelse steenovens en vuursteenknoilen. Ze werden overal toegepast bij de afwerking van de padranden en constructies van imitatiegrotten.

Mede door het overal aanwezige reliëf in de tuinen en parken en de verdiepte paden ontstaat er een illusie van bergland en rotsen: een goede basis voor een sfeer van devotie en religieus gebruik.

Kloosterpark met imitatierots en priel, Sint Michaëlklooster, drukkerij en werkplaatsen

Inmiddels zijn de kloostertuinen en parken meer dan 100 jaar oud. Veel bomen en boomgroepen zijn groot en soms breed uitgegroeid en behoren nu tot het monumentale bomenbestand. Een aantal bomen dateert nog van vóór de kloostertijd, zoals van de villatuinen die door het klooster werden overgenomen.

Een bijzonderheid en een verrassende ontdekking, is de aanwezigheid van oude boskernen, die van middeleeuwse oorsprong kunnen zijn¹ (zie kaart 2).

Het betreft uitgegroeide eikenhakhoutbossen en houtwallen met eikenhakhout en spaartelgen. Ze liggen voor een deel binnen de kloostermuren en deels op de steilranden van de Maasterrassen.

Oude landkaarten van vóór 1875 laten een groot aaneengesloten boscomplex zien op het plateau ten noorden van de dorpskern. Delen van dit bos zijn opgenomen binnen de kloosterparken. Een klein deel bevindt zich

¹ Maes, 2002

achter de woningen van de Steylerstraat. De oude boskernen kunnen worden opgevat als waardevolle genenbronnen van oorspronkelijk inheemse zomereiken.

Steeds meer wordt de groene omgeving opgevat als een onlosmakelijk onderdeel van monumenten, monumentensembles en Beschermde stads- en dorpsgezichten. Deze rapportage geeft de resultaten van een inventarisatie van het cultuurhistorisch waardevolle groen en erfgoed.

Voor opname in de inventarisatie beantwoordt een groenelement aan cultuurhistorische parameters:

- historische samenhang met de gebouwde monumenten en landschap;
- historisch gebruik door het klooster;
- ouderdom
- monumentaliteit
- gaafheid
- zeldzaamheid.

Een meer gedetailleerde studie van de aanleggeschiedenis van de verschillende kloostertuinen valt buiten het bestek van dit rapport. Zo'n onderzoek is zeker aan te bevelen om een adequaat beheer te kunnen voeren over de monumentale tuinen en parken.

De cultuurhistorie heeft vooral betrekking op de kloosters, maar ook op het oude dorp Steyl en haar landschappelijke context. Traditionele dorpsbeplanting bestaat uit het plein-, laan- en straatbeplantingen, de tuinen en erfbeplanting van huizen en villa's. Linde-, eiken- en fruitbomen zijn de traditionele boomsoorten langs de wegen en straten van de Maasterrassen.

Lindes werden meestal gesnoeid, waarbij het snoeisel in het verleden ook als veevoer werd benut. Eiken waren voor de houtproductie economisch zeer waardevol.

Fruitbomen zijn buiten de erven niet aangetroffen in Steyl. In het algemeen gaat beplanting van straten en wegen tot de Middeleeuwen terug.

De dikste en mogelijk oudste linde van ons land te Sambeek (gemeente Boxmeer, N.Br.) is ca. 8 meter in omtrek en dateert vermoedelijk uit de 16^e eeuw. Het blijkt een

Oorspronkelijk inheemse zomereik nabij de Engerbeek

gekweekte hybride lindevariëteit te zijn, afkomstig uit innoverende boomkwekerijen van die tijd.

Ook in Steyl zien we naast de inheemse zomerlinde en winterlinde, oude cultuurvariëteiten van hybride lindes.

Ze zijn deels inmiddels zo'n 100 jaar of ouder en dendrologisch van cultuurhistorische betekenis. Evenals oudere Canada populieren en esdoorns behoren ze tot onze cultuurgenenbronnen. Er kunnen stekken van genomen worden waarmee nieuw plantmateriaal ten behoeve van restauraties op te kweken is. Speciale beplanting hangt ook samen met gebouwen die specifieke functies hebben of hadden, zoals kerkgebouwen².

Landschappelijke beplantingen zien we buiten de dorpskom langs waterlopen, langs de rivier en op perceelscheidingen in het agrarisch gebied. Het betreft het traditionele hakhout of griendhout voor de mandenmakers.

² Maes, 1996

Het Maasgebied van Steyl en Maasbree valt binnen de Ecologische Hoofdstructuur van het Noordelijk Maasdal. Mede om die reden is behalve naar de cultuurhistorische betekenis van groenelementen met bomen, struiken of kruiden ook naar de ecologische (of natuur-)waarde gekeken en naar de waarde als genenbron.

De ecologische waarde wordt bepaald door de schuil-, nest- en foerageermogelijkheden die vooral bomen en struiken bieden voor vogels, vleermuizen, insecten, paddestoelen, mossen, korstmossen e.d.

Het historisch grondgebruik in het buitengebied rond Steyl en Baarlo bestond in de kloosterperiode voornamelijk uit akkerland en in mindere mate uit grasland. Ofschoon enkele akkerpercelen omgezet zijn in grasland bestaat de grootste oppervlakte nog steeds uit akkers. De akkerproducten zijn wel veranderd in de loop van de tijd.

Daarnaast heeft ook de smalle bloemrijke graslandstrook langs de Maas een cultuurhistorische achtergrond. Door het eeuwenlange beheer als hooiland heeft zich hier tevens een specifieke gebiedseigen stroomdalfloora kunnen vestigen. De klokjes van het genus *Campanula* die we daarin aantreffen zijn beschermd middels de Flora- en Faunawet.

Ook de akkers en graslanden in de nabijheid van de Maas zijn getypeerd met cultuurhistorische en ecologische (vegetatiekundige) parameters. Voor akkers zijn die beperkt. Graslanden, en vooral hooilanden, kunnen betekenis hebben als genenbron en zaadbank vanwege de voorkomende bijzondere soorten. Door bemesting en discontinuïteit in het maai-beheer is die waarde niet overal even groot.

Bloemrijke ruigte langs de Maas

Een korte paragraaf is gewijd aan de natuurwaarde van de in het studiegebied voorkomende beekloopjes en muren. Vooral de grote oppervlakte aan kloostermurenmilieu biedt bij een muurplantvriendelijk beheer goede kansen. Dit kan ook een belangrijke bijdrage leveren aan de sfeer³.

Voor het buitengebied zijn plannen in voorbereiding waarbij de agrarische functie binnen het Beschermd dorpsgezicht grotendeels verdwijnt om plaats te maken voor een recreatief aantrekkelijk natuurgebied. De planvorming vindt plaats binnen het samenwerkingsverband Maascorridor⁴, waarbij een betere bescherming tegen hoogwaters van de Maas nagestreefd wordt, naast het realiseren van een aaneengesloten riviernatuur. Juist door de grote diversiteit en de enorme rust biedt Steyl met z'n stroomdalhooilanden en kloosterterreinen een belangrijke ecologische stapsteen in de ecologische verbindingszones die langs de Maas beoogd worden.

³ Maes en Bakker, 2001

⁴ Maascorridor is een samenwerkingsverband van gemeenten, natuurorganisaties, provincie en andere partijen in Noord-Limburg

Wandelpad langs de Maas met bloemrijk hooiland

Vanwege de cultureel-landschappelijke samenhang is het Maasoeverdeel van Maasbree bij het Beschermd dorpsgezicht betrokken. De beide elementen van het dorpsgezicht zijn middels een veer verbonden.

Het voorgenomen Beschermd dorpsgezicht omvat behalve de oude dorpskern van Steyl, een viertal kloosters met zeven tuincomplexen uit de periode 1875-heden, met bijbehorende tuinen.

De kloosters zijn opgezet door Duitse religieuzen als gevolg van de Kulturkampf⁵. Deze relatief grootschalig gegroeide kloosternederzetting heeft een duidelijke verwevenheid met het landschap en het oude dorp Steyl.

Het dorpsgezicht Steyl valt binnen de gemeenten Venlo en Maasbree en is gelegen aan de oostzijde van de rivier de Maas, ten zuidwesten van Tegelen. Maasbree met Vergelt en Baarlo liggen aan de westkant van de Maas.

gezicht op Steyl, ca. 1935 – uit Verkadealbum "Onze groote rivieren"

⁵ Rijksdienst voor de Monumentenzorg, 1988

Bij de cultuurhistorische groeninventarisatie komen de volgende onderdelen aan bod:

- landschappelijke context;
- kloosterterreinen;
- het wereldlijke dorp Steyl;
- het buitengebied;
- overige groenelementen.

Maasdal bij Steyl

3. Landschappelijke context

Het dorp Steyl met de kloosters ligt prominent op de hooggelegen oostelijke Maasoever. Deze oever is opgebouwd uit zogenaamde rivierterrassen. Deze terrassen zijn ontstaan tijdens de IJstijden vanaf ca. 400.000 jaar geleden. Aanvankelijk was de Maas een direct onderdeel van de Rijn tot aan de voorlaatste IJstijd. Dan wordt de Maas een zelfstandige regenrivier en verschuift de Rijn definitief naar het noorden.

Gedurende de koudeperioden ontstonden de hoge oeverafzettingen van zand en grind. In de warmere perioden met hoge rivierwaterstanden, schuurde de rivier een diep dal uit in die afzettingen⁶. Deze geologische processen hebben een spectaculair landschap opgeleverd met in het oog springende hoogteverschillen.

Overzicht riviervall met Missiehuis vanaf de Baarlo-zijde

Vanaf de lage rivieroever en vanaf de westkant in Maasbree zijn de kloostercomplexen op verschillende hoogten zichtbaar. Vooral de zuidelijkst gelegen kloosters Sint Joseph en Sint Michaël (Missiehuis) vallen op door hun contrastrijke ligging.

Omgekeerd is er vanaf de hoge terrassen op vele plaatsen een fraai vergezicht over het rivierdal.

De hoog gelegen Maasterrassen zijn in de loop van de geschiedenis goede vestigingsplaatsen voor dorpen en steden gebleken. Daar lagen van oudsher de boerderijen en de akkers. Op de hoge oevers stonden vroeger ook eikenbossen, veelal als hakhout beheerd, die tot de steilranden van de terrassen doorliepen. Een deel van de eikenbossen van Steyl is tot vandaag de dag bewaard gebleven. Op veel plaatsen werd ook zand, grind of klei gewonnen. Op de lagere oeverdelen lagen en liggen deels nog de akkers en graslanden. Akkers zijn de laatste decennia deels omgezet in graslanden.

Door de grote hoogteverschillen zijn er snel tot vrij snel stromende beekjes ontstaan die regenwater afvoeren naar de Maas. Het dorpsgezicht Steyl wordt in het zuiden begrensd door de Aalsbeek en in het noorden door de Engerbeek.

Tot in de 20^e eeuw was er ook nog een stroompje ten zuiden van de huidige Botanische Tuin "Jochum-Hof" in de Maashoek. Aan de kant van Maasbree zien we de Kwistbeek. De beekjes hebben vrij schoon water door ontbreken van vuilozingen en door de snelle stroming.

⁶ Stichting het Limburgs Landschap, 2001

[illegible]

Cultuurhistorisch
Waardevolle
Groenelementen
Kloosterterreinen

BESCHERMD DORPSGEZICHT STEYL
Ecologisch Adviesbureau Maes, april 2005

4. Groenelementen van de kloosterterreinen⁷

Hieronder volgt de beschrijving van het cultuurhistorisch waardevolle groen van de vier kloosters onderverdeeld in zeven kloosterterreinen (*Zie kaart 3*):

1. Het Sint Michaëlklooster;
2. Het Sint Gregorklooster;
3. De drukkerij en werkplaatsen;
4. De Botanische Tuin “Jochum-Hof”;
5. Het Heilig Hartklooster;
6. Het Heilig Geestklooster;
7. Het Sint Josephklooster.

In de bijlage is een lijst opgenomen met alle afzonderlijke cultuurhistorisch waardevolle groenelementen waaronder de kloostertuinen en tuinonderdelen.

4.1 Missiehuis Sint Michaëlklooster; Missionarissen van het Goddelijk Woord (SVD); Sint Michaëlstraat

Het tuin- en parkcomplex achter de drukkerij en werkplaatsen aan de Sint Michaëlstraat is in feite de tuin van het Sint Michaëlklooster (zie onder 4.3). Toch zijn er ook van het ommurde Missiehuis belangrijke groenelementen te melden. Het Missiehuis werd gebouwd op de rand van het Maasterras op de plaats van het vroegere veerhuis en een oude herberg.

Op de steilrand aan de rivierzijde staat een markante 19e eeuwse bomengroep. Vanaf de rivieroever zijn de in meerdere rijen geplante lindes langs de kloostermuur, onlosmakelijk verbonden met het dominerende gebouwencomplex uit 1884-1885.

Deze Hollandse lindes dateren vermoedelijk uit dezelfde tijd. Rondom het Missiehuis zijn enkele borders en hagen met jonge bomen en heesters. Vermeldenswaard zijn vier witte paardekastanjes, robinia, taxus, een oude sering en een buxusstruik of palmboompje.

Linderijen bij het Missiehuis, Maaszijde

4.2. Sint Gregorklooster; Noviciaat en Missiemuseum; Onderdeel van de Missionarissen van het Goddelijk Woord (SVD); Sint Michaëlstraat

Het oudste deel van dit complex is het voormalige wijnkoperhuis uit het begin van de 19e eeuw, dat in 1876 door de Zusters Augustinessen in gebruik werd genomen. In 1895 werd het gebouw aanzienlijk uitgebreid en verbouwd tot noviciaat of gezellenhuis.

⁷ Voor een algemene historische beschrijving zie Rijksdienst voor de Monumentenzorg, 1988

Er vestigde zich ook het Generalaat. Het Sint Gregorklooster is, voor zover de bebouwing niet direct aan de straat grenst, ommuurd.

Sint Gregorklooster, parkbos en gazon met beeld van Sint Aloysius

Het onbebouwde kloosterterrein bestaat uit een devotietuin en parkbos, een beeldparkje in het gazon, lindelaan kassencomplex en overige terreingedeelte dat voorheen merendeels agrarisch ingericht was. Vooral de devotietuin en -park zijn opmerkelijk en gaaf bewaard gebleven.

Het grootste deel van het terrein is in rechthoekige vakken en padenpatroon ingedeeld. Aan de straatzijde ligt een grasland met enkele fruitbomen waarin centraal een ovaalvormige bedplaats (ca. 1930) ligt met vijver en Christusbeeld als de goede herder. Dit beeldparkje is omgeven door een buxushaag en een groep van oude meerstammige iepen.

Gaaf bewaard is het devotiepark, waarschijnlijk uit ca. 1895, in de zuidoosthoek (zijde van de Arnoldus Janssenstraat) met kruiswegstatie, grafkapel in vroegchristelijke stijl en een Mariatempeltje. Het parkje bestaat uit rechthoekige vakken en is begrensd door de kloostermuur.

Centraal is er een pergola van blauwe regen (ca. 1895). Hoogopgaande smalle winterharde coniferen omlijsten de kapel en Mariatempel als imitatie van mediterrane cypressen:

- Californische cypres, Hinokicypres, Japanse cypres en Canadese hemlock-spar.

Het Mariatempeltje is waarschijnlijk in 1950 toegevoegd bij het 75-jarig jubileum, met de centrale Douglasspar en dichte gesnoeide taxushaag als afsluiting aan de achterzijde. Mogelijk bestond de taxushaag al eerder.

Sint Gregorklooster; Mariatempeltje en geschoren taxushaag

In de noordoosthoek (Tuinstraat-Parkstraat) is een devotiepark met imitatiegrotten uit ca. 1890, waaronder een Lourdesgrot en paden begrensd met baksteenmisbaksels.

De grotten zijn omgeven met zwaar geboomte van Amerikaanse eik, witte esdoorn, gewone esdoorn, Noorse esdoorn, hulst, zomerlinde, gewone plataan, hazelaar, Spaanse aak en Chamaecyparis. Tevens allerlei heesters en heesterperken. Centraal is een gazon met Sint Aloysiusbeeld op sokkel (ca. 1895), omgeven door platanen.

Sint Gregorklooster; parkbos met imitatiegrot

Aansluitend op dit grottenpark staan kassen uit ca. 1890 en ca. 1925 met stookhuis en platte kweekbakken. Voor de geschiedenis van tuinen en plantenkweken zijn ze van groot belang. De onderhoudssituatie laat zeer te wensen over.

Oude 19^e eeuwse kas; Sint Gregorklooster

Verder zien we op het kloosterterrein een lindegroep (aan de zijde van de Sint Michaëlstraat met grote voormalige wagenschuur uit ca. 1900), gazons met fruitbomen, vijver en rotspark. Rondom de bebouwing dateren de meeste bomen en heesters van na ca. 1950.

Opvallend is de toepassing van dichtgesloten sparrenaanplant (ca. 1950). Enkele heesters, zoals een kegelvormig gesnoeide taxus, hulst, buxus, boerenjasmijn, sneeuwbes, laurierkers en Japanse berberis kunnen nog uit de late 19^e eeuw stammen.

4.3

Drukkerij en werkplaatsen Missionarissen van het Goddelijk Woord; onderdeel van het Sint Michaël-klooster (SVD); Kloosterstraat

In de periode 1876-1894 werden de kloosterdrukkerij en werkplaatsen gebouwd, als onderdeel van het Sint Michaël-klooster. In 1909 is achter op het terrein een watertoren gebouwd.

Het gebouwencomplex met omgeving is opgericht op een geaccidenteerd dekzandterrein met eikenhakhoutbos. Ten behoeve van het klooster werden op het terrein van de drukkerij en werkplaatsen moestuinen, een kwekerij, kassen, evenementenveld, begraafplaats en tuinen ingericht.

Een aantal onderdelen komen hier aan de orde:

- parkbos;
- Heilig Harttuin;
- siertuin;
- begraafplaats en
- overige kloosterterrein.

Het parkbos is een restant van een groter middeleeuws eikenhakhoutbos, waarvan ook op het terrein van het Heilig Hartklooster (zie onder 4.5.) kleinere restanten bewaard zijn gebleven.

Het bosrestant staat op een reliëfrijk terrein en deels op een oudere wal. Het betreft voornamelijk zomereik en in mindere mate haagbeuk.

Op topografische kaarten van vóór 1875 is een groot bos ten noorden van de dorpskom aangegeven.

Rond 1875 en mogelijk al enige jaren daarvoor, werd het hakhoutbos van Steyl niet meer bekap. Dit had waarschijnlijk te maken met het afnemend belang van winning van eikenschors ten behoeve van de leerlooierij. De bomen werden grotendeels als spaartelgen behandeld, dat wil zeggen dat van de meerdere stammen van de hakhoutstoven er een paar werden uitgekozen (gespaard) om als opgaande boom te laten uitgroeien. Dit bos met de bij de kloosterbouw al forse en deels meerstammige bomen, werd door de Missiepaters benut als basis voor hun kloos-

terpark. In het reliëfrijke bosterrein werden verdiepte slingerpaden aangelegd gemarkeerd met misbaksels van bakstenen.

Oude boskern van eikenhakhout; Sint Michaëlklooster, drukkerij en werkplaatsenterrein

De aanwezigheid van een aanzienlijk deel van deze oude boskern binnen de kloostermuren was in ieder geval een grote verrassing.

In beperkte mate zijn er ook nieuwe bomen, waaronder gewone esdoorn, vederesdoorn, ruwe iep, Hollandse iep, robinia, Amerikaanse eik en struiksoorten als gele kornoelje en gewone vogelkers aan toegevoegd. Opmerkelijk is nog een grote hakhoutstoof van tamme kastanje van ca. 3,5 meter omtrek.

Door uitbreiding van de oude boskern met boom- en heestergroepen is er een groot kloosterparkbos ontstaan. Centraal ligt er een grasland dat ten noorden en westen grenst aan de oude boskern. Ten oosten en zuiden zijn in verschillende perioden in de vorige eeuw parkbeplantingen aangebracht.

In de noordoosthoek is op een heuvel een watertoren gebouwd met een beplanting van diverse bomen rondom.

Belangrijke bomen zijn onder meer zilverlinde, witte esdoorn, robinia, valse christusdoorn, Japanse notenboom, larix en douglas-spar.

Karakteristiek is vooral de toepassing van Noorse esdoorns die de paden begeleiden met hun fraai geelkleurende bladeren in de herfst.

Binnen het kloosterpark is een Lourdesgrot opgenomen met haagbeuk-, taxus- en buxusbeplanting, een kruiswegstatie en een prieel met rustieke bank.

Het meest opvallend en bekend in het kloosterdorp Steyl is de hier in de noordwest hoek gelegen Heilig Hartheuvel. Het betreft een heuvelhelling met bloem- en heesterperken en een imposant Heilig Hartbeeld bovenop.

Het was, en is nog, een belangrijke plaats van religieuze samenkomst en devotie. De Heilig Hartheuvel dateert uit het begin van de 20^e eeuw. De plantborders met buxus, taxus, boerenjasmijn, laurierkers en haagliguster vormen een groot kruis op de heuvelhelling en zijn omgeven door perken met coniferen, goud-iep en zuiltaxus, zijn regelmatig vernieuwd.

Heilig Hartheuvel; Sint Michaëlklooster, drukkerij en werkplaatsen

Ingesloten door het kloosterpark ligt de om-
muurde en verdiepte begraafplaats met afge-
ronde voorzijde ten noorden waarin een kapel
is geplaatst.

De begraafplaats is sterk symmetrisch opge-
zet met stroken coniferen (merendeels ca.
1950) en verhoogde terrassen langs de
muurzijden.

*Begraafplaats met kapel
Sint Michaëlklooster, drukkerij en werkplaatsen*

Achter de kapel is een groep Noorse es-
doorns. De grafkruisen en zerken zijn rondom
beplant met onder meer diverse coniferen,
douglasspar, witte paardekastanje, boeren-
jasmijn, sering en klimop. Een oude taxus
staat bij een Piëtabeeld uit ca. 1890.

Op de muren van de begraafplaats groeit
muurvaren, muurleeuwenbek, en eikvaren.
Een korte laan van coniferen leidt naar het
ingangshek van de begraafplaats.

Aan de oostzijde van het kloosterterrein ligt
een sport- en evenemententerrein (de "Pa-
tersplak") omgeven door een keermuur en
wal, en met aan weerszijde en aan de kopse
kant monumentale lindelaneën en lindedroe-
pen (zomerlinde en Hollandse linde), die uit
de bouwtijd van het klooster stammen.

4.4

Botanische Tuin "Jochum-Hof", voormalig Sint Michaëlklooster⁸; Maashoek

Zoals ook bij andere kloostertuinen in Steyl is
de tuin van het Missieklooster Sint Michaël,
en daarmee de latere botanische tuin, ont-
staan vanuit een ouder bestaand bebou-
wingsperceel met tuin.

Het bebouwingscomplex van het Sint Micha-
elklooster ligt ten noorden van de botanische
tuin.

Een deel van de voormalige villatuin uit 1800,
is met een aantal bomen uit die periode be-
waard gebleven. Ook de kort na 1800 ge-
bouwde wagenschuur is opgenomen in de
hortus. In de periode 1882-1889 werd de villa
door Kapucijnen in gebruik genomen. Daarna
kwam hij bij het St. Michaëlklooster. Enkele
bomen van de 19^e eeuwse kloostertuin zijn
eveneens behouden gebleven. Buiten de
Botanische Tuin "Jochum-Hof", binnen de
aanleg van een groep nieuwbouwhuizen,
werden in 1995 enkele monumentale bomen
opgenomen waaronder een grote mammoet-
boom. Door toedoen van Pater Jochum, bio-
logieleraar van het Missiehuis, is sinds 1933
de toen bestaande tuin geleidelijk omge-
vormd naar een botanische tuin met educa-
tieve doelstellingen voor de kloosterstuden-
ten.

In de periode 1933-heden zijn een aantal le-
vende plantencollecties opgebouwd, zowel
buiten als binnen kasmilieu. De Botanische
Tuin is begonnen met een alpenrotstuin en in
de jaren '30 van de 20^e eeuw uitgebreid met
een plantencollectie, waarvan een groot
aantal bomen en struiken nog aanwezig zijn.

De kas dateert uit de jaren 1950 en is in 1962
en 1995 vernieuwd. Het is een goed voor-
beeld van rationele kassenbouw van kort na
de Tweede Wereldoorlog, die inmiddels vrij
zeldzaam is geworden.

⁸ Maes, 2005

Samen met diverse kassen en kweekbakken op andere kloosterterreinen is een fraaie ontwikkeling te zien op dit terrein in de periode 1880-1960.

Kas (ca. 1955) bij Botanische Tuin "Jochum-Hof"

De botanische tuin heeft een aantal specifieke regionale aspecten, zoals de vegetatieperken met de huidige Noord-Limburgse flora en vegetatie, en een tuin met planten uit het Tigliën, de eerste tussenijstijdperiode (ca. 2,4 - 1,8 miljoen jaar geleden), waarvan in Tegelen belangrijk fossiel materiaal is aangetroffen.

De Tigliëntuin is al enige jaren niet meer onderhouden maar nog goed herkenbaar.

Botanische Tuin "Jochum-Hof"; Tigliëntuin met vleugelnoot

In 1933 is begonnen met de aanleg van een rotstuin. In 1934 verhuist de rotstuin naar de huidige Maashoek.

Er wordt dan een soort Alpentuin gemaakt met gebruik van stenen uit de kleigroeve van Tegelen. Planten en zaden worden door Pater Jochum van zijn reizen uit Zuid-Duitsland en Noord-Italië meegebracht.

Botanische Tuin "Jochum-Hof"; rotstuin

Er ontstaat geleidelijk een uitgebreide verzameling van bijzondere bomen, heesters en kruiden. De in 1934 ontstane botanische tuin past in de ontwikkeling en aanleg van tuinen in die tijd ten behoeve van onderwijs en onderzoek.

Wat de aanleg betreft zien we een menging van landschapstijl en Cottage-tuinstijl, vooral gericht op praktisch gebruik. Gestreefd werd naar een grote plantencollectie waarbij verscheidene plantenfamilies en veel plantensoorten konden worden gedemonstreerd.

In de Tweede Wereldoorlog is de tuin ernstig beschadigd.

In 1953 wordt het herstel van de tuin opgevat. In 1962 wordt een kas, die bij een voormalige boerderij behoorde, bij de tuin betrokken en ingericht met tropische en subtropische planten.

In 1973 wordt daar de heemtuin aan toegevoegd, die een overzicht geeft van de plantenvegetaties van Noord-Limburg.

De aanleg van de kruidentuin, eveneens in 1973, past in de belangstelling voor, en herwaardering van, kruidentuinen, die we ook elders in het land tegenkomen.

Een zeer unieke vorm van een heemtuin is de Tigliëntuin, die als een geologisch-

historische heemtuin kan worden opgevat. In 1978 wordt de Tigliëntuin geopend. Sinds 1976 is het documentatiecentrum in gebruik genomen.

De botanische tuin is te verdelen in een aantal deelgebieden die in de loop van de tijd zijn ontstaan.

Hieronder worden de verschillende tuindelen en tuinfasen beschreven en afzonderlijk cultuurhistorische gewaardeerd:

- de villatuin en Paterspark;
- begraafplaatsje 1885-1944;
- de Botanische Tuin "Jochum-Hof" 1934-1962;
- de Botanische Tuin "Jochum-Hof" 1963-1971;
- de Botanische Tuin "Jochum-Hof" 1971-heden.

Botanische Tuin "Jochum-Hof"

4.4.1 Villatuin en Paterspark

Het noordoostelijke gedeelte van de botanische tuin is het oudst en hier staan ook de oudste en meest monumentale bomen en heesters.

Hier was een deel van de oorspronkelijke villatuin van familie De Rijk, die ca. 1889 werd omgevormd tot de tuin van het Sint Michaël-klooster.

Enkele bomen in de noordoosthoek kunnen nog uit de villatuinperiode dateren waaronder een tulpenboom, Hollandse linde en een es. En aan de noordwestzijde langs de oude

muur een witte esdoorn. De witte esdoorn maakt deel uit van een bomenrij die zich buiten de botanische tuin voortzet met o.a. een zomereik en een witte paardekastanje.

Monumentale Hollandse linde en witte paardekastanje, bomen van voormalige villatuin, later Paterspark, nu Botanische Tuin "Jochum-Hof"

Een aantal bomen dateert mogelijk uit de villatijd maar kan ook uit het begin van de kloostertijd dateren:

- Noorse esdoorn (*Acer platanoides* cv. *Laciniatum*), gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus* cv. *Purpureum*), es, Sawari cypres (*Chamaecyparis pisifera* cv. *Plumosa*), Californische cypres, taxus, hulst, palmboompje, rhododendron en hazelaar.

Het zogenaamde Paterspark is een vervolg op de villatuin na aankoop van het klooster, bedoeld voor ontspanning en meditatie. Het tuingedeelte is aangelegd in eenvoudige landschappelijke stijl met bochtig verlopende paden.

Uit de periode van de kloostertuin stammen waarschijnlijk nog: hulst, Portugese laurierkers, meerdere hazelaars, meerdere Hollandse lindes, zoetkers), meerdere taxusbomen, en een reuzenlebensboom.

In de ondergroei is een gevarieerde verzameling van allerlei heesters en voorjaarsplanten te zien. Rondom dit tuingedeelte is de 19^e en deels 18^e eeuwse bakstenen kloostermuur bewaard gebleven.

Sinds 1978 is hier de zogenaamde **Tigliëntuin** opgenomen binnen het Paterspark.

4.4.2 Begraafplaatsje

Op het terrein van de botanische tuin bevindt zich in de zuidwesthoek een zeer kleine begraafplaats, het zogenaamde Capucijnenkerkhof.

Het bewaart de herinnering aan de tijd dat de Capucijnen in Steyl verbleven in de periode 1882-1889.

Ten gevolge van verdrukking in Frankrijk waken de Capucijnenpaters van de provincie Lyon uit naar Steyl. Het gaat om twee graven uit 1885 van twee confraters.

Naast deze patersgraven is hier in 1935 nog iemand begraven van de villa naast de ingang van de Jochum-Hof en een bewoonster van Steyl die in 1944 om het leven kwam bij een granaatbeschieting op het Noviciaatsgebouw.

Op het begraafplaatsje zijn enkele heesters die mogelijk nog deels uit 1885 dateren en deels uit 1935.

Het betreft:

- palmboompje, hazelaar en taxus.

4.4.3 De Botanische Tuin “Jochum-Hof” 1934-1962; de Maashoek en oude voortuin

De eerste aanleg uit 1934 van de botanische tuin is gelegen in het zuidwestelijke deel (de “Maashoek” en Oude voortuin), waaronder een rotstuin en vijver.

Dit tuingedeelte is aangelegd in een menging van landschapsstijl en Cottagestijl. Het waren beide tuinstijlen die in die tijd in botanische tuinen werden toegepast. In grote lijnen is de oorspronkelijke indeling van dit tuingedeelte nog aanwezig.

Een aantal bomen en heesters dateren nog uit de jaren '30 van de 20^e eeuw:

- storaxboom, Colorado zilverspar, reuzen levensboom, taxus, dwergmispel, Ierse taxus of zuiltaxus, krulhazelaar, westerse levensboom, lelie-beverboom, Kaukasische spar, arve, Balkanden, watercypres en bergden, Chinese lampionboom, nootmuskaatboom, Spaanse zilverspar en Japanse notenboom.

4.4.4 De Botanische Tuin “Jochum-Hof” van 1962-1971

Na 1960 wordt de botanische tuin uitgebreid met de zogenaamde Achtertuin.

De aanleg is een menging van rechte en gebogen padenpatronen. Centraal is een vijver aangelegd.

De oudste bomen in dit tuingedeelte zijn zo'n halve eeuw oud. We noemen o.a.:

- Wierookceder, taxus, doodsbeenderenboom, papiermoerbeï, mammoetboom, Italiaanse cypres, Japanse esdoorn, reuzen levensboom, amberboom en robinia (cv. Tortuosa).

De kas, gebouwd in de jaren 1950, of mogelijk eerder, en gebouwd voor het kweken van groenten en tomaten, wordt in 1962 geschikt gemaakt voor een tropische- en subtropische collectie.

De collectie bevat ook enkele oude en grote exemplaren van o.a. zuilcactus en bolcactus.

Als apart element kan de notarisappel worden genoemd (geplant omstreeks 1945) nabij de werkplaats, een voormalige wagenschuur uit ca. 1810.

Botanische Tuin “Jochum-Hof”; heemtuin

4.4.5 De Botanische Tuin “Jochum-Hof” 1971-heden; heemtuin en kruidentuin

In 1973 wordt ook de botanische tuin uitgebreid met een kruidentuin. In 1977 is de

heemtuin gereed. In 1977 vindt de officiële in gebruik name plaats van het Documentatiecentrumgebouw.

4.5 Heilig Hartklooster Congregatie van de Dienaressen van de Heilige Geest (SSpS); Zusterstraat

Het Heilig Hartklooster werd voltooid in 1904 en in 1912 uitgebreid.

Het ommuurde klooster werd gebouwd op een geaccidenteerd terrein van een steenfabriek met stuifzand en eikenhakhoutbos. Een bijbehorende kloosterboerderij werd rond 1900 gebouwd tussen de landerijen in het nabijgelegen Belfeld.

De groenelementen van het Heilig Hartklooster zijn:

- de kloostertuin;
- plantperken aan de voorzijde van het complex;
- de begraafplaats;
- een drietal parkbossen en
- het overige terrein met (merendeels voormalige) agrarische bestemmingen.

In grote lijnen is het kloosterterrein opgezet in rechthoekige vakken en begeleidend padenpatroon.

Binnen de parken is een slingerend padenpatroon aangelegd.

Het kloostertuingedeelte aan de noordzijde heeft een parkachtige opbouw waarin een kruiswegstatie uit ca. 1912, Lourdesgrot en heiligenbeeld op sokkel (Maria Goretti) is opgenomen. De hoogteverschillen en de bochtig verlopende paden, met beranding van baksteenmisbaksels, geven het kloosterpark een bijzondere sfeer.

Veel bomen en heesters dateren uit de aanlegtijd van het klooster (1904-1912):

- taxus, hulst, buxus, Amerikaanse eik, zomereik en Hollandse linde;
- grenzend aan de achterzijde van tuinen aan de Kloosterstraat staan enkele zomereiken die resteren van het oorspronkelijke eikenhakhoutbos van vóór de kloosterbouw;
- ook in de aangrenzende tuinen zelf staan nog enkele zomereiken-spaartelgen.

Aan de noordoostzijde is de apart ommuurde begraafplaats gelegen met kapelheuvel en Calvariegroep. Het rechtlijnige paden- en perkenpatroon is beplant met jongere sierheesters en coniferen, mogelijk van ca. 1960-1970. Enkele oudere taxusbomen staan in een beplantingsstrook langs de muur.

Heilig Hartklooster; begraafplaats met Zuilitaxus

Midden op het onbebouwde kloosterterrein staat in een verlaagd ontzand deel van het terrein een opgaand eikenbos.

Het is een aanplantbos uit ca. 1850, dus van vóór de kloosterbouw. Van sommige zomereiken zijn de stammen meer dan 3 meter in omvang (hakhout).

Daarnaast zien we jongere exemplaren van taxus en gewone esdoorn en klimop als bodembedekker.

Heilig Hartklooster, heiligenbeeld en beplanting

Aan de zuidoostzijde ligt de ommuurde voormalige moestuin, boomgaard en eerste begraafplaats.

De moestuin is recent omgezet in een gazon met jonge bomen. De boomgaard is vervangen door een jonge sparrenaanplant waarbij een Sint Annabeeld op sokkel aansluit.

De voormalige begraafplaats heeft nog de oorspronkelijke beplanting met tamme kastanje, Hollandse linde, hazelaar, hulst, taxus en diverse andere coniferen. In de beplanting is opgenomen een Mariagrot en kruiswegstatie langs de muur.

Tuinen en terrein van het Heilig Hartklooster

Aan de achterzijde van het complex bevindt zich een perkje met Sint Jozefbeeld.

Het overige, voormalige agrarisch ingerichte tuingedeelte bestaat uit gazons met jonge fruitbomen en sierbomen, moestuin en bloementuin.

Aan de voorzijde nabij de ingang zijn heesterperken en gazon in symmetrie aangelegd met centraal geplaatst Heilig Hartbeeld.

Opmerkelijk is het parkbos aan de noordwestzijde van de voorkant van het kloostergebouw.

Dit reliëfrijke parkbos bestaat uit voormalig hakhout van zomereiken en kan nog uit de Middeleeuwen dateren.

Ook de eerder genoemde spaartelgen van eiken van de noordwestelijke kloostertuin behoorden tot deze oude boskern. Deze oude boskernen sluiten aan op grotere restanten van het middeleeuwse eikenhakhoutbos binnen de tuin van de drukkerij en werkplaatsen van het Sint Michaëlklooster (zie onder 4.3).

4.6

Heilige Geestklooster Congregatie van de Dienaressen van de Heilige Geest van de Altijddurende Aanbidding (SSpSAP); Kloosterstraat

Het Heilige Geestklooster met kloosterboerderij is gebouwd in 1914 in het Maasveld, een locatie van een steenfabriek. Het kloosterterrein is ommuurd.

Aan de andere kant van de Kloosterstraat ligt de bijbehorende begraafplaats, die via een tunnel onder de straat door is te bereiken.

De belangrijkste groenelementen zijn hier:

- het kloosterpark;
- beplantingsstroken direct rondom het kloostergebouw;
- het Heilig Hartperk aan de noordwestzijde;
- het overige terrein met (meest voormalige) agrarische bestemmingen;
- de begraafplaats.

De kloostertuin in landschapsstijl dateert van de aanlegtijd rond 1914.

De goed verzorgde tuin is bijzonder fraai door monumentale bomen, slingerend padenpatroon, het centraal gelegen gazon, Lourdesgrot, borstbeeld van de Stichter Arnoldus Janssen en kruiswegstatie.

Opvallende bomen zijn de Japanse honingboom, hemelboom, Amerikaanse eik, boomhazelaar, Noorse esdoorn, witte esdoorn, suikeresdoorn en allerlei coniferen.

De bomen zijn kennelijk met zorg gekozen op grond van hun bloesem en (herfst)bladkleur. Direct rondom het kloostergebouw zijn borders en vakken ingericht met jonge heesters. Een beeld van Sint Jozef is omgeven met laurierkers. Aan de zuidwestkant is een korte laan van Hollandse linde, vermoedelijk uit de aanlegtijd.

Bijzonder is een ovaal rozenperk met het Heilig Hartbeeld en een haag van blauwe regen, mogelijk uit de aanlegtijd van het klooster.

De voormalige perken met agrarische bestemmingen, waaronder moestuin en boomgaarden, zijn merendeels omgezet in gazon.

Heilig Geestklooster; park

Deels zijn er recent weer fruitbomen aangeplant. Verspreid zien we walnoot, Japanse kers, tamme kastanje en witte paardekas-tanje.

Heilige Geestklooster; begraafplaats met Calvarieberg

De begraafplaats is kort na de bouw van het klooster aangelegd. Deze is ommuurd en vrij geometrisch en symmetrisch ingericht met gebruik van veel coniferen. Daarnaast zien we silverlinde, zomerlinde, witte paardekas-tanje, hult en rhododendron, veelal daterend uit de 1^e helft van de 20^e eeuw.

De iets verdiepte paden zijn deels afgezet met misbaksels van baksteen en vuursteenknollen, zoals die ook in andere kloostertuinen zijn toegepast.

Aan de zuidoostzijde wordt de begraafplaats bekroond door een Calvarieberg met kruisbeeld omgeven door diverse coniferensoorten. Aan de straatzijde is een verlaagde strook met jonge bomen, voorheen in gebruik als moestuin

4.7 Voormalige Sint Josephklooster Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid; Waterloostraat

Dit kloostercomplex is begonnen vanuit het vroeg 19^e eeuwse landhuis van mevrouw Moubis-De Rijk aan de Waterloostraat. Dit landhuis werd veranderd en uitgebreid. In 1876 werd een nieuwe kapel bijgebouwd. In 1901 verrees het huidige grote, in aanleg grotendeels ommuurde, gebouwencomplex. Het klooster handhaafde de tuin van het landhuis en aan de zuidzijde werd een nieuw devotiepark aangelegd.

Het devotiepark is, zij het enigszins verwaarloosd, ongetwijfeld een van de mooiste voorbeelden in ons land.

In het begin van de 21^e eeuw is een groot deel van de graslanden en boomgaarden bebouwd met moderne villa's.

De kloosterbebouwing met tuinen zijn daarbij gehandhaafd.

De begraafplaats aan de zuidwestzijde is niet meer aanwezig.

Van het Sint Josephklooster komen hier aan de orde:

- De voormalige landhuistuin
- Het grote kloosterpark;
- Beplantingen aan de westzijde (de rivierkant);
- Het overige onbebouwde kloosterterrein.

Van de voormalige tuin van het landhuis van Moubis-De Rijk, resteren nog verschillende bomen die uit de eerste helft of rond het midden van de 19^e eeuw dateren.

De inrichting is een rechthoek met een centraal ovaal gazon en begeleidend pad. Centraal en aan de rand van het ovaal staan diverse bomen.

Aan de ingang van de Waterloostraat staan twee monumentale platanen van 3-3,5 meter stamomvang.

Ook de centrale Mammoetboom in het ovaal van 4,5 meter omtrek dateert uit de bouwtijd van het landhuis.

Uit de kloostertijd dateren onder meer:

- Atlasceder, gewone esdoorn (variëteiten met klein blad en diep ingesneden blad), hult, Chamaecyparis sp., Japanse

Notenboom, watercypres en trompetboom naast enkele jongere bomen.

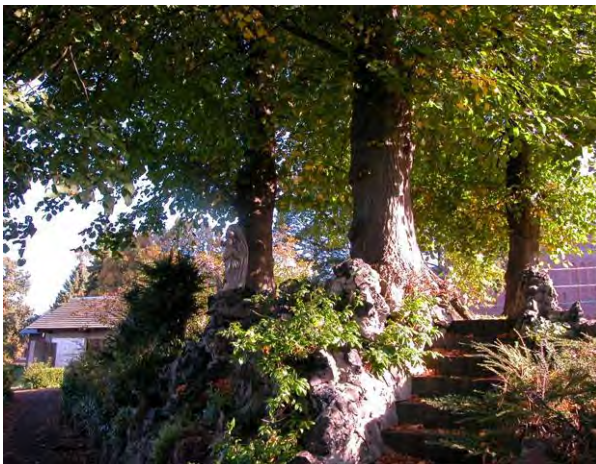
Oude villatuin (begin 19^e eeuw), later onderdeel Sint Joseph-klooster; Mammoetboom

Het devotiepark aan de zuidzijde ligt hoog op de Maasoevers en biedt prachtige uitzichten over het Maasdal en de Aalsbeek.

Het park heeft zowel naar de Maas als naar het Aalsbeekdal steile oeverwanden.

Het park is aangelegd op terrassen waar een padenstelsel doorheen loopt. In het park zijn diverse kapellen en bedepplaatsen opgenomen, veelal binnen grot-imitatiestructuren waardoor er een quasi natuurlijk landschapsbeeld is gecreëerd.

We zien er o.m. een Mariakapel en een grafkapel. De paden zijn, zoals bij de andere kloosterparken, afgezet met misbaksels van bakstenen en vuursteenknollen.

Rustiek stenen trapje met lindegroep; Sint Josephklooster

Plaatselijk zijn er hoekpilaartjes aangebracht.

Het devotiepark is beplant met:

- gewone esdoorn, Noorse esdoorn, beuk; haagbeuk, es, robinia en verspreid de bruine beuk, witte esdoorn, ruwe iep, gladde iep, zomerlinde, Hollandse linde, zwarte els, Canada populier, zoete kers en taxus.

Door de uitgegroeide bomen heeft het devotiepark een bosachtig karakter, waartoe de struiklaag bijdraagt met:

- klimop, rode kornoelje, Alpenbes, kruisbes, kleine maagdenpalm, sneeuwbes en iepenopslag.

De kruidlaag bestaat deels uit karakteristieke bosflora met o.a.:

- boskortsteel, geel nagelkruid, bosviooltje en schaduwgras.

In het bereik van de Aalsbeek zien we ook soorten van vochtige en natte groeiplaatsen zoals:

- zwarte els, Canada populier, gladde iep en wilgen.

De illusie van een natuurlijk landschap wordt door het half open beekdal extra geaccentueerd.

Op de uiterste zuidwesthoek van de terrassenrand is een half rond uitkijkpostje dat alleen al een bezoek aan het kloosterdorp Steyl waard is!

Het karakter van de westzijde is afwijkend door de beplanting van een lange groep van zwarte dennen. De dennengroep sluit weer aan op een Mariabedeplaats met cirkelvormige lindebeplanting.

Ten noorden van het "Mariatempeltje" is de plateauwand beplant met een taxushaag en verderop in het bereik van de kloosterbebouwing met een rij van monumentale zomerlindes en Hollandse lindes.

De linderij wordt aan de noordzijde afgesloten met een half cirkelvormige beplanting. Opvallend zijn nog twee oude buxusstruiken.

Op de steilhelling naar de Maas staan verspreide eikenspaartelgen en struiken, waaronder wilde heggenrozen, die verderop onder houtwallen en struwelen (zie i6.1) aan de orde komen.

Op het overige voormalige kloosterterrein komen verspreid solitaire bomen en boomgroepen voor, vooral rondom en vlak bij de bebouwing, waaronder blauwspar, haagbeuk en berk.

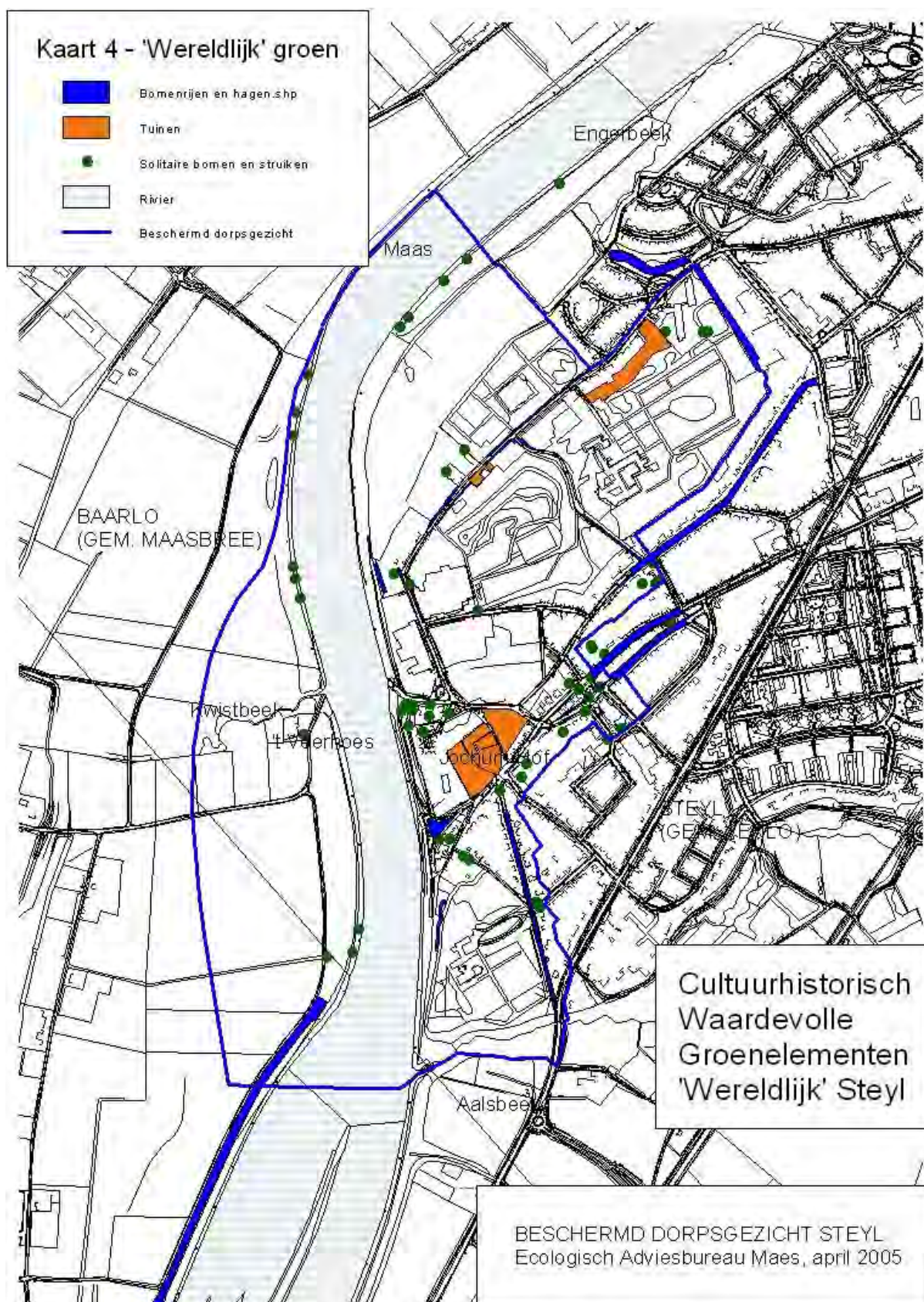
Een oude en monumentale bomengroep is ten zuiden van het kerkgebouw bewaard gebleven met gewone plataan, bruine beuk en

tamme kastanje van 2-2,5 meter stamomvang. De groep dateert uit 1901, of mogelijk van daarvoor.

De vroegere bestemmingen van boomgaard, bloementuin, moestuin en begraafplaats zijn, mede door de woningbouw, vrijwel geheel verdwenen

Heilige Geestklooster; herfstkleur van de suikeresdoorns

5. Het wereldlijke dorp Steyl

(Zie kaart 4)

5.1 Straatbeplanting

Een belangrijk aspect van het historische dorpsgezicht met voornamelijk lintbebouwing, wordt bepaald door de straatbomen.

Het betreft merendeels lindebomen, naast platanen en esdoorns.

Als lindes zijn zomerlinde, Hollandse linde (de hybride van zomerlinde en winterlinde) en in een enkel geval winterlinde en zilverlinde toegepast.

Met lindes beplante straten zijn: Arnoldus Janssenstraat, Waterloostraat, Maasstraat, Kloosterstraat en Parkstraat.

De Rozenstraat is beplant met platanen (*Platanus x hybridus*). Linderijen en lindelannen komen ook als onderdeel van de kloostertuinen voor.

Markant zijn de verschillende lindenrijen op de steilrand van de rivierzijde van het Sint Josephklooster en het Sint Michaëlklooster. In de Maashoek is een straatbeplanting met Moeraseden uit de latere 20^e eeuw.

Lindebeplanting in de Waterloostraat; slecht boommilieu door asfaltering

Het gebruik van lindes als straat- en laanbeplanting gaat tenminste terug tot de 15^e eeuw, maar is vermoedelijk veel ouder.

De meeste lindes hebben een gesnoeide vorm.

Veelal is de kroon over de gehele lengte versmald. Het is een oude snoeitraditie die in verband met gebruik van het loof als veevoeder veel op het platteland werd toegepast.

Vermoedelijk is de snoeiwijze hier echter gebruikt om meer licht in de straat te scheppen en vanwege veiligheid. In een paar gevallen gaat het om leilindes, met intensief vlak gesnoeide kroon. De lindes dateren meest uit het laatste kwart van de 19^e en begin 20^e eeuw.

Het plein van de Maashoek, nabij de rivieroever op de plaats van de vroegere uitmonding van een beekje, is eveneens beplant met lindes.

Op de hoek van de Veerstraat en Sint Michaelstraat is een halfronde (Hollandse) lindebeplanting in samenhang met dorpsbebouwing en herdenkingsmonument van Arnoldus Janssen en Christusbeeld.

Op een aantal plaatsen zijn onderdelen van de straatbeplanting verdwenen. Gebruik van stekmateriaal van de oudere bestaande lindes is bij herstel en aanvullen van bomen aan te bevelen. Ofschoon lindes bijzonder oud kunnen worden is verbetering van het milieu van de boomspiegel op vele plaatsen noodzakelijk, om de vitaliteit in stand te houden. Vervanging van het asfaltdek door klinkerbestrating is ook voor het historische dorpsbeeld een verbetering.

5.2 Dorpskerk

Rond 1920 werd aan de Rozenstraat een nieuwe kerk gebouwd ter vervanging van de oude parochiekerk die moest wijken voor de bebouwing van het Sint Michaëlklooster. Tussen het voorportaal van de kerk en de Maasstraat werd een klein, in hoogte aflopend, kerkplein gecreëerd.

De randen van het kerkpleintje zijn beplant met een beukhaag, die aansluit op een lange beukhaag aan de westzijde van de Rozenstraat. Mogelijk bestond de beukhaag al vóór de kerkbouw, of is de bestaande beukhaag toen aangevuld.

Maasstraat; Parochiekerk met zilverlindes; westzijde met lange oude beukhaag

De hellingterrassen zijn gemarkeerd door twee, inmiddels mooi uitgegroeide, zilverlindes en twee Noorse esdoorns die uit de tijd van de kerkbouw dateren.

Rondom de kerk ligt een gazon en bloemborders met enkele bomen waaronder een meidoorn en een Noorse esdoorn.

5.3 Tuinen

Karakteristiek voor de cultuurhistorie van het dorp Steyl is het enerzijds agrarische karakter van de tuinen van de dorpswoonhuizen, naast het meer stedelijke karakter van de villatuinen. Van de traditionele tuinen van de lintbebouwde straten zijn er weinig behouden gebleven.

Hier en daar zien we hoogstamfruitbomen (appel- en perenbomen), walnoot, hulst, taxus en (lei-)linde. Snoeilindes zien we bij Veerweg 16, Maashoek 10 en Sequoiahof.

Typerend voor Steyl is de vestiging van een aantal villa's sedert de 18^e eeuw.

Aan de Maashoek en begin van de Sint Michaëlstraat zijn enkele belangrijke villatuinen te zien.

De tuin van Maashoek 2 heeft een monumentale bruine beuk, vermoedelijk uit de bouwtijd begin 20^e eeuw, naast onder meer haagbeuken, gele kornoelje en haagliguster.

Ook in de naastgelegen tuin van Sint Michaelstraat 1 staat een grote bruine beuk met verder jongere bomen. De tuin van Sint Michaelstraat 4 (1906) is grotendeels ingericht tot een openbaar parkje.

Er staat een aantal grotere bomen die deels uit de bouwtijd dateren:

- es, zilverlinde, gewone esdoorn (waarvan een speciale bladvariëteit), Spaanse aak, rode paardekastanje, beuk, hulst, robinia en Noorse esdoorn.

Sint Michaëlstraat; villatuin, thans parkje

Naast het huis van Kloosterstraat 6 (1915) staan twee zilverlindes en robinia's.

De Arnoldus Janssenstraat 27-33 zijn huizen van rond 1900 die deel uitmaakten van de kloosters.

In de tuinen staan twee hoge Italiaanse populieren, linde en spar.

Arnoldus Janssenstraat; kloosterhuizen, achtertuinen met o.a. Italiaanse populieren

Verrassend is een aantal zeer oude karakteristieke hagen van beuk en haagbeuk. Een zeer lange haag is te zien aan de Rozenstraat, mogelijk daterend uit de late 18^e of vroege 19^e eeuw. Deze haag vormt de achtergrens van woonpercelen aan de Maasstraat.

Een kleiner, maar zeer oud haagrestant is bewaard gebleven aan de Arnoldus Janssenstraat tegenover de Tuinstraat. Voorts zien we een korte haagbeukhaag bij de kapel aan de zuidzijde van de Waterloostraat en aan de rivierzijde onderlangs het Sint Michaëlklooster.

Waterloostraat; kapel met oude haagbeukhaag

Andere vermeldenswaardige tuinen zijn onder meer:

- Arnoldus Janssenstraat 67 (taxus);
- Maasstraat 5a (taxus);
- Maasstraat 53 (perenboom);
- Maasstraat 61 (robinia);
- Maasstraat 92 (hulst en fruitbomen);
- Maasstraat 106 (ceder);
- Rozenstraat 12 (walnoot) en
- Rozenstraat 16 (ceder).

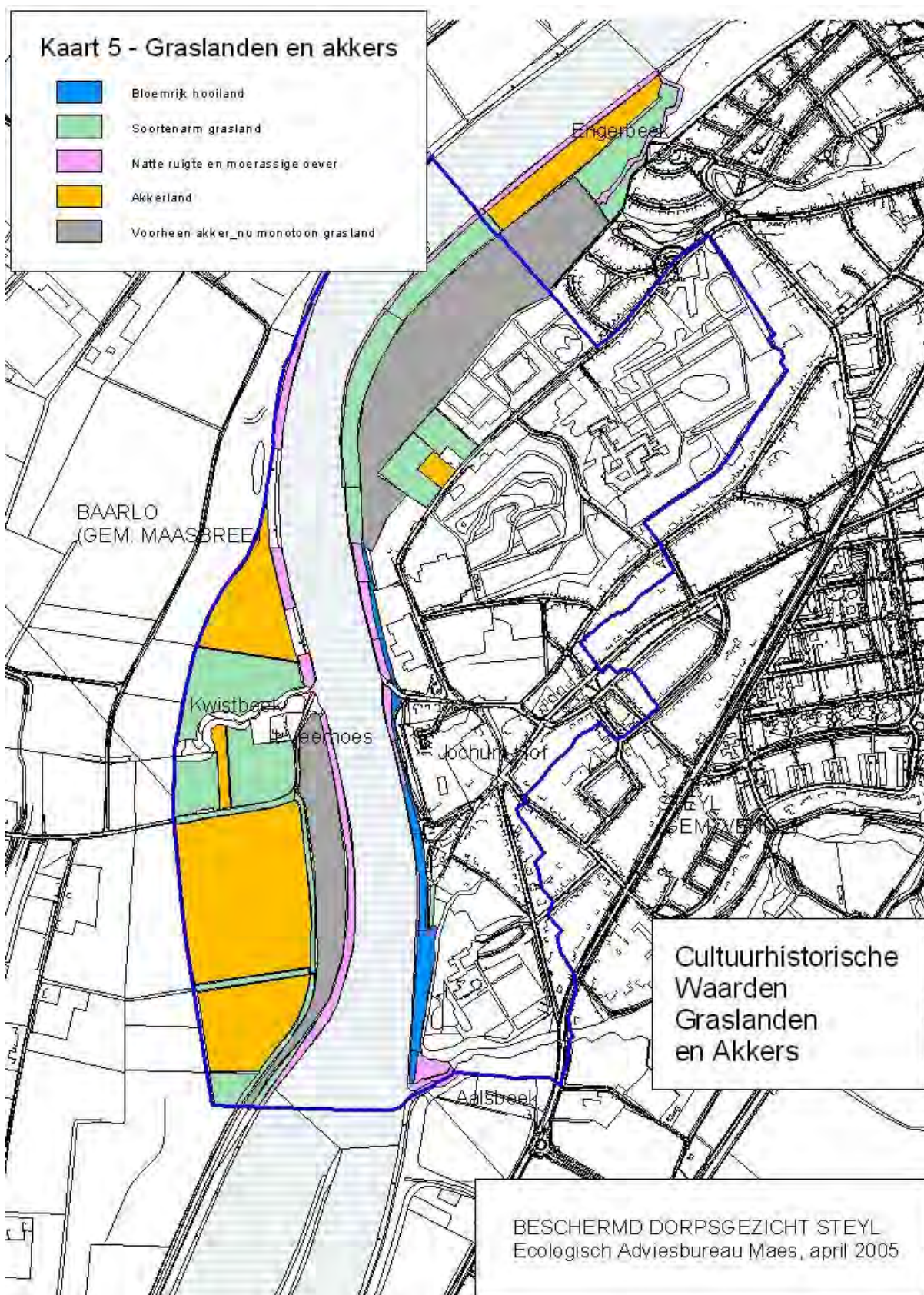
5.4 Solitaire bomen en struiken

Een aantal solitaire bomen zijn vanwege hun cultuurhistorische, monumentale of beeldondersteunende waarde in de inventarisatie opgenomen:

- een restant van de Botanische Tuin dat buiten de tuin is komen te liggen met mammoetboom, witte esdoorn en tulpenboom;
- enkele bomen aan de rivierzijde: treurwilg, robinia, schietwilg;
- een monumentale tamme kastanje bij 't Veerhoes.

Sequoiahof met Mammoetboom; leilindes langs de Veerweg op de achtergrond

6. Groenelementen van het buitengebied

Het buitengebied bestaat uit akkerland en grasland. Aan de zijde van Baarlo (gemeente Maasbree) liggen vooral akkers.

Het buitengebied wordt door drie meanderende beken doorsneden:

- de Aalsbeek
- de Engerbeek
- de Kwistbeek (Baarlo-zijde)

De beken worden begeleid door houtwallen. Direct langs de rivieroever komt naast een ruigtkruidenvegetatie plaatselijk spontaan wilgenstruweel voor. Achtereenvolgens komen hieronder de landschapselementen met bomen en struiken, het akkerland en de graslanden aan de orde.

6.1 Bomenrijen, houtwallen en struwelen

(Zie kaart 1 en 4)

Langs de Legioenweg is een bomenrij van grauwe abelen uit de jaren '50 van de vorige eeuw. De wegbeplanting heeft vooral een beeldondersteunende waarde. Plaatselijk heeft zich uit de wortelopslag een struweel van struwelen gevormd.

Houtwallen en struwelen behoren bij het historische landschapsbeeld. Ze hebben vanouds de functie van erf- en perceelscheidingen, buffers op de steilranden en zijn begeleiders van beken en waterlopen. Ze dienden als markering en om het vee binnen of buiten de akkers of graslanden te houden.

Middels snoeien, knotten en behakken leverden ze in het verleden veel nuttige bijproducten en geriefhout.

Als markering van de steilranden van de Maasplateaus is vooral de zomereik veel toegepast als hakhout, knotboom of spaartelg.

Voorbeelden daarvan zien we onderlangs het Sint Josephklooster (met heggenroos) en ten noorden van het Heilig Geestklooster. Behalve de grote cultuurhistorische betekenis van de hakhoutbomen en spaartelgen hebben ze waarde als autochtone genenbron.

Van bijzondere betekenis zijn de houtwallen aan weerszijde van de Kwistbeek te Baarlo, ter hoogte van 't Veerhoes of Mouthuis.

Het betreft hier een oude en cultuurhistorisch waardevolle houtwal met:

- schietwilg, de zeldzame kraakwilg, katwilg, Duitse dot, *Salix x mollissima* var. *Undulata* (een cultuurkloon van amandelwilg x katwilg), es, zwarte els, Hollandse iep (waarschijnlijk de oude kloon "major"), hazelaar, eenstijlige meidoorn, heesterpruim, braam, gewone vlier en rode kornoelje.

Vooraf de schietwilgen, kraakwilgen en es zijn tot monumentale bomen uitgegroeid.

't Veerhoes en oude houtwallen langs de Kwistbeek; waardevolle genenbron van autochtone bomen en struiken en oude cultuurvariëteiten van wilgen

De meeste van de genoemde boom- en struiksoorten kennen een of ander cultuur-historisch gebruik als voedselbron, geriefhout of twijgen voor de mandenmakerij. In samenhang met de meanderende beek kunnen deze houtwallen als gave landschapselementen beschouwd worden.

Langs de Engerbeek komen voor:

- schietwilg; kraakwilg; grauwe wilg; Canadese populier; es en zomereik.

Voor de zeldzame kraakwilg en oud essen-hakhout is hier van bijzondere waarde.

Aalsbeek met houtwal, waarin oorspronkelijk inheemse boom- en struiksoorten

Langs de Aalsbeek zien we naast autochtone zomereik o.a.:

- es; gewone vogelkers; eenstijlige meidoorn en kerspruim.

De Aalsbeekmonding wordt als één van de meest intacte beekmondingen beschouwd langs de Zandmaas. Voor de bovenloop van de Aalsbeek bestaat een herstelproject.

Struwelen vinden we langs de rivieroever in de vorm van opslag van allerlei wilgensoorten:

- amandelwilg, katwilg, *Salix x mollissima*, schietwilg, kraakwilg, bindwilg, grauwe wilg, boswilg en de zeldzame hybride *Salix x friesiana*: grauwe wilg x katwilg.

Naast enige waarde als genenbron van wilgenvariëteiten hebben ze vooral ecologische betekenis. Verspreid langs de rivieroever komen grotere exemplaren voor van schietwilg, kraakwilg en zomereik.

6.2 Akkerland

(Zie kaart 5)

Tenminste vanaf de 18^e eeuw bestonden de hoge en lage terrassen langs de rivier bij Steyl en Maasbree voornamelijk uit akkers. Op de steilhellingen en in de strook direct langs de rivier kwam ook grasland voor.

Actuele akkers

De huidige akkerpercelen zijn sterk in schaal vergroot en de geteelde producten zijn beperkt in aantal, voornamelijk maïs, bieten en aardappelen. De specifieke akkerkruidenflora is door de teeltwijze en bemesting nagenoeg verdwenen. Omdat akkerland het historische grondgebruik is, hebben de huidige akkers in dit onderzoek een, zij het lage, cultuur-historische waardering gekregen.

Voormalige akkers

Hier lagen akkers maar nu zijn het uniforme graslanden. Ze hebben geen cultuurhistorische noch ecologische waarde.

Passend zou het zijn om in het Beschermd dorpsgezicht een akker, of grasland op voormalige akkergrond, om te vormen tot een akkerreservaat waar graan verbouwd wordt. Met de exploitatie van een wintergraanakker wordt ook de relatie met de molen van Baarlo hersteld.

De terugkomst van de karakteristieke akkerflora met o.a. korenbloem, akkerboterbloem en naaldenkervel kan bevorderd worden door het gebruik van ongeschoond zaaizaad van naburige akkerreservaten.

Het rivierdal wint hierdoor zeker ook aan recreatieve kwaliteit.

Herstel van de akkerflora via akkerreservaten wordt door het rijk gestimuleerd en is bovendien recreatief aantrekkelijk.

Vanwege de sterke achteruitgang van de akkerflora heeft het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit een soort beschermingsplan akkerplanten geïnitieerd ter bevordering van dit soort initiatieven.⁹

6.3 Gras- en kruidenvegetaties

(Zie kaart 5)

Het Maasdal bij Steyl heeft een gebiedseigen flora die ook wel stroomdalflora wordt genoemd.

Via de migratieroute die gevormd wordt door het Maasdal worden vanuit Frankrijk planten aangevoerd die in Nederland in de relatief warme stroomdalen van de grote rivieren goed gedijen.

Het is de flora van de graslanden op de voor akkerbouw ongeschiktere steilhellingen en van de nattere delen aan de voet van de hellingen.

Het eeuwenlange gebruik van deze graslanden voor hooi of beweiding verhoogde de vestigingskansen en zorgde voor instandhouding van deze karakteristieke flora.

Hooibeheer of begrazing geeft aan de graslandstroken tevens een cultuurhistorische betekenis en waarde.

Het aardige is dat de specifieke stroomdalflora een kleurig lint langs de Maas vormt dat zich ter hoogte van het dorp wel wat versmald maar niet door het dorp onderbroken is. De bloemrijke graslanden en oevers hebben een recreatieve aantrekkingskracht.

Bloemrijk hooiland op helling. Vanouds werden de steile en natte delen van het Maasdal, welke niet geschikt waren voor akkerbouw, benut voor hooi voor het vee

Handhaving en optimalisatie van deze stroomdalflora draagt bij aan het karakter van het Beschermd dorpsgezicht Steyl.

Het bevorderen van de stroomdalflora past tevens binnen het plan Maascorridor waarvoor de gemeente Venlo zich samen met de omringende gemeenten ten doel heeft gesteld om de Maas een belangrijke plaats te geven in stad en dorp en om een aaneengesloten riviernatuur te realiseren.

De graslanden worden hieronder ingedeeld naar hun historische beheersvorm en ecologische waarde.

Vooraf de soortenrijke graslanden hebben een belangrijke ecologische waarde en betekenis als genenbron. De ondergrondse en bovengrondse zaadbank van deze vegetatie kan benut worden voor verspreiding van de streekse flora.

⁹ Beschermingsplan akkerplanten, 2000

Bloemrijk hooiland (zie kaart 5)

Dit hooiland werd vroeger tweemaal jaarlijks gemaaid ten behoeve van veevoer. Nu is deze graslandstrook van ecologische betekenis en heeft bovendien vooral een recreatieve functie. De meer bijzondere soorten als het Rapunzelklokje (beschermde plantensoort vlg. Flora en Faunawet), bont kroonkruid, grootbloemcentaurea en stinkende ballote komen thans slechts incidenteel voor. Plaatselijk zien we veel wilde cichorei. Waar het hooiland op de steilhelling grenst aan een houtwal komt een zoomvegetatie voor met als minder algemene soorten: heggendoornzaad, gewone agrimonie, zwarte toorts, look zonder look, kruisbladwalstro en stinkende ballote.

Stinkende ballote komt voor in de zoomvegetatie op de grens van hooiland en bos of houtwal

De soortenrijkdom van het langgerekte hooiland langs de Maas (Steylzijde) kan aanzienlijk vergroot worden door het historisch maai-regiem weer op te pakken. Dat komt neer op een eerste maaibeurt eind mei en de tweede in de laatste helft van september, waarbij het maaisel zorgvuldig afgevoerd wordt.

Het maaibeheer is ook van belang om de plaatselijk vanuit de Maasoever oprukkende braamstruwelen te stoppen.

In het belang van de fauna wordt een zogenaamd cyclisch maaibeheer aanbevolen waarbij steeds bijvoorbeeld een tiende van

het oppervlak verspreid over het terrein niet mee gemaaid wordt, terwijl dat deel wel bij een volgende maaibeurt meegenomen wordt.

Bont kroonkruid zal toenemen bij herstelbeheer

Hierdoor heeft met name de insectenfauna meer kans om te overleven.

Dit type hooilanden is vanwege de ontstaans- en gebruiksgeschiedenis van grote cultuurhistorische waarde. Vanwege de actuele samenstelling is het van ecologische waarde.

Soortenarme graslanden (zie kaart 5)

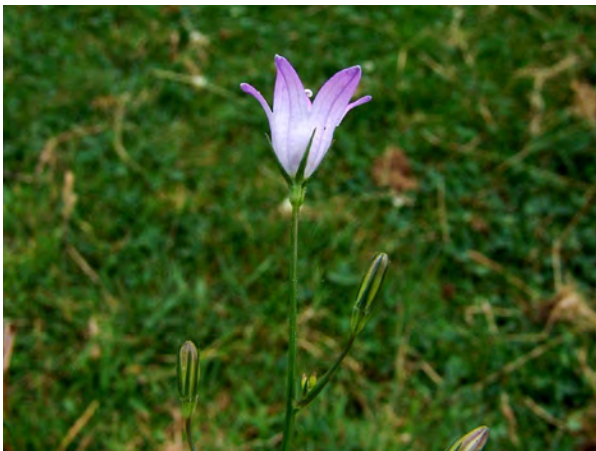
Deze graslanden hebben deels een hooiland en deels een weiland geschiedenis. Actueel is de ecologische betekenis gering.

Het betreft soortenarme glanshavervegetaties met veel gewone berenklauw en bijvoet. Hier en daar zien we een enkel relict van stroomdalflora zoals wilde cichorei en grote bevernel.

Binnen dit type rekenen we ook de soortenarme bermvegetatie zoals langs de Legioenweg, met o.a.:

- wilde peen; wilde reseda; berenklauw; duizendblad en herfstleeuwentand.

Als interessante groeiplaats kan de Marjolein in de berm van de Kloosterstraat genoemd worden. Door het uitvoeren van herstelbeheer, bijvoorbeeld door middel van een maai-regiem van 2 x maaien per jaar, kan de flora sterk in soortenrijkdom toenemen. Dit is zeker aan te bevelen voor het recent aangelegde dijktafud direct ten zuiden van Maashoek waar nu vooral kweek en grote brandnetel domineren.

Rapunzelklokje, wettelijk beschermde plant die spaarzaam voorkomt binnen het beschermd dorpsgezicht

In aansluiting op de plannen die in het kader van Maascorridor ontwikkeld worden kan op daarvoor geschikte locaties ook voor herstelbeheer gekozen worden door middel van begrazing in aansluiting op het natuurgebied Maasveld waar begrazing reeds plaatsvindt. Met name is dit een optie voor de brede graslandstrook langs de Maas ten noorden van de veerstoep welke rijk is aan wilde cichorei, aardpeer, grote klis en gewone berenklaauw.

Soortenarm grasland met bijvoet en gewone berenklaauw

Dit type graslanden is vanwege de ontstaans- en gebruiksgeschiedenis van grote cultuurhistorische waarde, de actuele ecologische waarde is gering.

Natte ruigte en moeraszone (zie kaart 5)

Op de laaggelegen delen langs de rivier en de beken komen graslanden voor die regelmatig overstromd worden.

Dit grasland en de moerassige zone direct langs de Maas worden traditioneel 'wild' gelaten. Er wordt niet gemaaid, wel dient om de paar jaar de opslag van bomen, vooral wilgen, uit deze moerasvegetatie verwijderd te worden.

Het kunnen brandnetelruigtes zijn waar de haagwinde doorheen groeit zoals langs de Aalsbeek.

Maar ook kleurige oeverstroken langs de rivier met gele lis, smalle aster, wilde cichorei, groot warkruid, aardpeer, dauwbraam, smeewortel, grote wederik, heksenmelk, poelruit, grote klis, wilde bertram en grote pollen van stijve zegge.

Verschillende "gewone" plantensoorten, waaronder de grote brandnetel zijn belangrijke waardplanten voor veel vlindersoorten en andere insecten.

Het soortenrijkst is de oevervegetatie aan de zijde van Steyl. De ontwikkeling ervan hangt sterk samen met het type oeverversteving dat toegepast wordt.

De directe oeverzone langs de Maas die onder permanente invloed van het rivierwater staat heeft een heel eigen vegetatie. Hier op de foto de smalle aster

Deze moerasvegetatie betreft een gebiedseigen flora en is vooral van ecologische waarde.

Overige vegetaties (zie kaart 5)

Een tweetal vegetatietypen worden hier kort behandeld: watervegetatie en muurbegroeiing.

Watervegetatie zien we in de beekloopjes: Aalsbeek, Kwistbeek en Engerbeek. Vanwege de snelle waterafstroming, behalve bij de Engerbeek, en geringe vervuiling zien we watervegetaties met Drijvend fonteinkruid, stomphoekig sterrenkroos en kleine egelskop.

Ze hebben vooral ecologische betekenis en waarde als genenbron. Het betreft geen zeldzame plantensoorten, maar door watervervuiling zijn ze op tal van plaatsen in Midden- en Noord-Limburg verdwenen.

Stomphoekig sterrenkroos in de Aalsbeek

Voorkómen van watervervuiling is de belangrijkste aanbeveling. De meanderende beekloopjes binnen het dorpsgezicht vormen een bijzonder waardevol en attractief onderdeel van het landschapsbeeld.

Muurplanten zijn echte cultuurvolgers. Hun belang komt tot uitdrukking in de landelijke en wettelijke bescherming van een aantal soorten. Deze zijn bij het onderzoek in Steyl niet waargenomen.

Wel komen een aantal karakteristieke en obligate muurplantensoorten voor op de kloostermuren en tuinmuren zoals muurvaren en muurleeuwenbek.

Waardevolle muren zien we o.a. bij

- het Missiehuis;
- de begraafplaats bij de drukkerij en werkplaatsen van het Missiehuis;
- de Botanische Tuin “Jochum-Hof”
- verspreide tuinmuren zoals in de Maashoek en Tuinstraat.

Omdat muren een karakteristiek milieu vertegenwoordigen in Steyl is een beleid gericht op aangepast onderhoud en restauratie aan te bevelen.

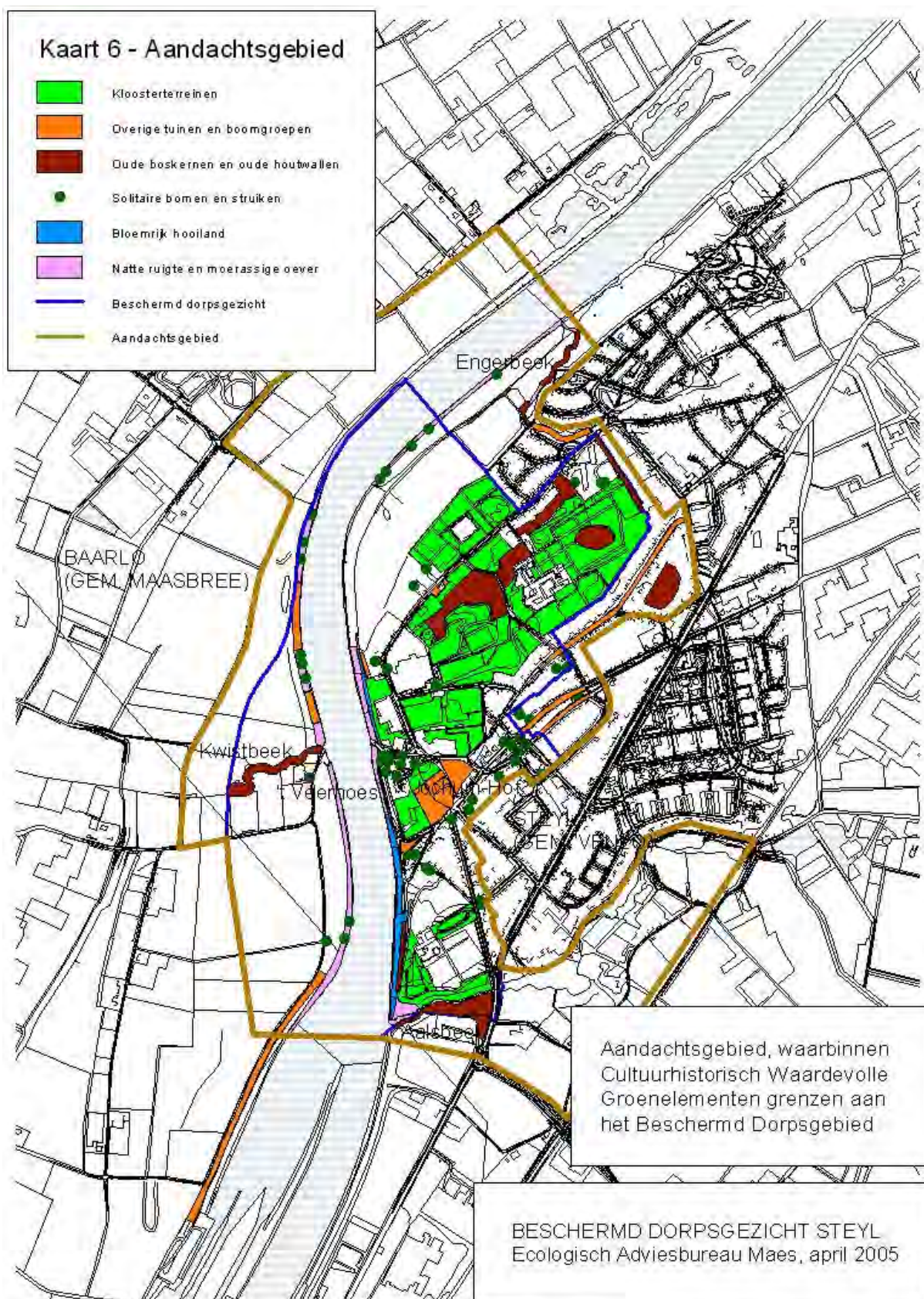
Onderhoud dient daarbij plaats te vinden met baksteensoorten en de kalkspecies die rond 1900 in gebruik waren.

Behoud van bestaande begroeiing bij restauratie is belangrijk vanwege het behoud van genenbronnen, en bronnen van sporen en zaden voor nieuwe vestigingen¹⁰.

¹⁰ Maes en Bakker 2001

Heilige Geestklooster; waardevol milieu voor muurplanten

7. Aangrenzende gebieden

Een aantal waardevolle en direct aangrenzende groenelementen, blijken buiten de grens van het Beschermd Dorpsgezicht te vallen (*zie kaart 6*). We noemen hier het mondingsgebied van de Engerbeek, de Steylerstraat, de noordelijke delen van de Maasstraat en Rozenstraat, het aansluitende Aalsbeekdal ten oosten van de Roermondseweg en de noordwestelijke Maasoeverzone.

Ten noorden vormt het mondingsgebied van de Engerbeek een natuurlijke begrenzing van het Beschermd dorpsgezicht. Natuurlijke meanders zijn merendeels behouden en worden begeleid door natuurlijke houtwallen van onder meer es, zwarte els, kraakwilg, schietwilg en rode kornoelje. Door omleiding van het water is de bedding van de Engerbeek deels drooggevallen. Terugbrengen van de waterafvoer is aan te bevelen.

Aan de zuidzijde is de Aalsbeek de natuurlijke grens, die zich aan de andere zijde van de Roermondseweg doorzet en een fraai landschapsbeeld oplevert.

Aan de westzijde van de rivier loopt de grens van het Beschermd dorpsgezicht pal op de waterlijn.

Ook hier zien we waardevolle rivierbegeleidende vegetatiestroken zoals die ook in de rest van het gebied voorkomen.

In het dorp zelf hebben de Steylerstraat en de noordelijke delen van de Maasstraat en Rozenstraat waardevolle straatbeplantingen met platen en lindes, die aansluiten op het karakter van de straten binnen het dorpsgezicht.

Extra vermelding verdient een restant van eikenhakhoutbos dat zich achter de huizen van de Steylerstraat bevindt (*zie kaart 2*). Het sluit aan op de vermelde oude boskernen bij Werkplaatsen en Drukkerij en het H. Hartklooster.

Van belang is dat deze bovengenoemde groenelementen als aandachtsgebieden beheerd worden, waardoor de cultuurhistorische waarde van het Beschermd dorpsgezicht versterkt wordt.

Bij natuurontwikkelingsplannen aan de kant van Baarlo is het aan te bevelen de loop van de Kwistbeek met de huidige uitmonding in de Maas te handhaven. Het binnen het Beschermd dorpsgezicht gelegen beektraject is zowel vanwege het meanderende karakter als de oude begeleidende houtwallen een zeldzaam en waardevol landschappelijk element. Tevens kan aanbevolen worden om de bestaande beplanting van o.m. kornoeljes, essen en wilgen en van de autochtone zomereiken binnen Steyl te benutten voor aanplant bij natuurherstel.

8. Literatuurlijst

- Beoujon, O.R., 1976; De Heemtuin in de Botanische Tuin “Jochum-Hof” te Steyl, gemeente Tegelen. In Natuurhistorisch Maandblad, Maastricht.
- Camps, Steyl; prenten met een praatje, 1982; Dagblad voor Noord-Limburg B.V., Venlo.
- Denessen, Roy., Bart Klück en Bert Maes, 2005; Jochumhof Steyl. Roermond
- Derkx, Sef, 2002; Een wandeling door het kloosterdorp Steyl, Steyl.
- Driessen, Th.W.J. 1971; Geschiedenis van de Sint Urbanusparochie te Belfeld, Belfeld.
- Educatieve dienst van Botanische Tuin “Jochum-Hof”, 1988, Heemtuin, Landschappentuin, folder, Steyl.
- Graaff, Gerrit de, e.a., 1995; De Plantentuinen van Nederland en Vlaanderen, Amsterdam/Meppel.
- Graaff, Gerrit de, 1995; De Jochum-Hof in Steyl. In Gerrit de Graaf e.a., 1995; De Plantentuinen van Nederland en Vlaanderen, Amsterdam/Meppel.
- Grooth, M.E.Th. De en G.J. Verwers, 1984; Op goede gronden; De eerste boeren in noordwest Europa, Leiden.
- Henderson, D.M. and H.T. Prenrice, 1977; International directory of botanical gardens II, Utrecht.
- Herijgers, Ton, 1982; Het landschap van de Maashoek tot aan de sluis. In: ôs Tegele. Heemkundige Kring Tegelen, Tegelen.
- Herijgers, A., 1982; Van Tichlouw en Tegula en van het Tigliëntijdperk tot Tigliëntuin. In ôs Tegele. Heemkundige kring Tegelen, Tegelen.
- Herijgers A. en D. Cruysberg, 1982; De Tigliëntuin in de Jochumhof in Tegelen. In: ôs Tegele. Heemkundige Kring Tegelen, Tegelen.
- Herijgers, A., ongedateerd. Botanische Tuin te Steyl; Jochum-Hof, tekening.
- Janssen, Th.W., 1972; Ontwerp Heemtuin, kaartontwerp.
- Koning, J. de e.a., 2000; Nederlandse Dendrologie, Ede.
- Kuiper Compagnons, 1996. Structuurvisie, Gemeente Tegelen. Tegelen.
- Landwehr, J. en C. Sipkes, 1974; Wilde plantentuinen, Amsterdam.
- Londo, G., 1977; Natuurtuinen en parken, Zutphen.
- Lukkien, V.P.A. e.a., 1989; Botanische Tuinen; Een bijzondere wereld aan planten, Ede/Antwerpen.
- Maes, N. en T. van Vuure, 1989; De linde in Nederland, Utrecht, SKB-Dir.LBL.
- Maes, N.C.M., 1996; Bomen en Monumenten, Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist/'s-Gravenhage.
- Maes, N., 1996; Historische dendrologie van parken en buitenplaatsen; Soelen, Linschoten en Utrechtse Singels, SPHB.
- Maes, N.C.M., 1997; Flora en fauna in en om ruïnes. In: Schulte e.a., 1997; Ruïnes in Nederland, Zwolle-Zeist.
- Maes, N.C.M., 2000; Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant. Overzicht historische groenelementen, CDROM, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.
- Maes, Bert (N.C.M.) en Otto Brinkkemper, 2000; Autochtone bomen en struiken; Een historisch-ecologische benadering. In: Jaarboek voor Ecologische Geschiedenis 2000, Gent.
- Maes (N.C.M.), 2000; Bomen en geschiedenis. In: Bomen en Mensen; een oeroude relatie, Amsterdam.
- Maes, Bert (N.C.M.) en Piet Bakker, 2001; Evaluatie Beschermingsplan Muurplanten, Ministerie LNV, 's-Gravenhage.
- Maes, Bert (N.C.M.), 2002; Bomen en struiken in Nederland. Inheems, autochtoon, exoot en archeofiet. In Gorteria 28-1, Leiden.

- Maes, N.C.M., 2005; De Botanische Tuin van Steyl "Jochum- Hof". Ecologisch Adviesbureau Maes, Utrecht.
- Meijden, R. van der, 1996; Heukels Flora van Nederland, Groningen.
- Mulder, F.J. de, 2003; De ondergrond van Nederland, Groningen-Houten.
- Oldenburger-Ebbers, Carla S., 1989; De Tuinengids van Nederland, Rotterdam.
- Oldenburger-Ebbers, Carla S., Anne Mieke Backer en Eric Blok, 2000; Gids voor de Nederlandse Tuin- en Landschaparchitectuur, Deel Zuid, Rotterdam.
- Poeth, P.J.W., 1982; Het levenswerk van Pater Jochum "de botanische tuin de Jochum-Hof te Steyl". In: ôs Tegele. Heemkundige Kring Tegelen, Tegelen.
- Provincie Limburg, 2004; Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap; Noordelijk Maasdal: Ontwerp. Rapport, Maastricht.
- Rijksdienst voor de Monumentenzorg, 2004; Toelichting bij het besluit tot aanwijzing van het beschermd dorpsgezicht Steyl, gemeente Venlo en gemeente Maasbree (Limburg) ex artikel 35 Monumentenwet 1988.
- Rövekamp, C. en N. Maes, 1997; Inventarisatie van oorspronkelijk inheems genenmateriaal in Noord- en Midden-Limburg, Roermond-Utrecht.
- Staal, E., A. Ova, B. Locht, H. Renes en J. Buys., 2001; Uit en Thuis boek. Stichting Het Limburgs landschap, Arcen.
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", 1974; Heemtuinplan. Rapport.
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", 1983. Botanische tuin van Steyl 1933-1983, Steijl (folder).
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", 1990; Het Tegels hert en zijn landschap; 1,6 miljoen jaar terug in de tijd, Steyl.
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", 1997; Tuingids, Tegelen.
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", 2004; Documentatie van plantenlijsten en kaarten.
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", ongedateerd; Overzicht begravingen van het kerkhof.
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", ongedateerd; Cursus jeugd natuurbegeleider, Theorie: Landschapsvormen en natuur (a.d.h.v. rondleiding Jochum-Hof).
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", 2004; Jochum-Hof.
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", ongedateerd; Bomenwandeling.
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", 2004; Overzichtskaart Botanische Tuin "Jochums-Hof".
- Stichting Botanische Tuin van Steyl "Jochum-Hof", 2005; Verslag vergadering Jochum-Hof d.d. 14 januari 2005, Venlo.
- Thijsse, J.P., 1938. Onze groote rivieren. Verkadealbum, Zaandam
- Vlerk, I.M. en F. Florschütz, 1950; Nederland in het ijstijdvak, Utrecht.
- Werkgroep Toekomst Hortus Botanicus, 1985; De oude hortus botanicus te Utrecht, Utrecht.
- Westhoff, V. en A.J. Den Held, 1969; Plantengemeenschappen van Nederland, Zutphen.
- Zagwijn, W.H., 1975; De Palaeografische ontwikkeling van Nederland in de laatste drie miljoen jaar, K.N.A.G. Geografisch Tijdschrift IX-3.

Bijlage Overzicht locaties Cultuurhistorisch waardevolle groenelementen (zie voor toelichting einde tabel)

Adres	Nr.	Historisch groenelement	Hoofdboom	CHW	EW	GWB
Arnoldus Janssenstraat	26-27	Tuinboom	Italiaanse populier	B	C	
Arnoldus Janssenstraat	26-27	Tuinboom	Italiaanse populier	B	C	
Arnoldus Janssenstraat	26-27	Tuinboom	linde	B	C	C
Arnoldus Janssenstraat	30-31	Tuinboom	Spar	D	C	
Arnoldus Janssenstraat	80	Tuin	Taxus	B	C	
Arnoldus Janssenstraat	t.o. 80	Haag	Haagbeuk	A	B	
Arnoldus Janssenstraat		Bomenrij	Linde	A	C	C
Bereklauw		Bomenrij	Canadapopulier	C	C	
Erkenkamp		Tuinboom	Beuk	B	C	
Erkenkamp		Bomenrij / oude boskern	Robinia / Zomereik	B	B	B
Kloosterstraat	15	Solitaire boom	Robinia	D	C	
Kloosterstraat	19	Kloostertuin	n.v.t.	A	B	C
Kloosterstraat	19	Kloostertuin	n.v.t.	A	C	C
Kloosterstraat	19	Kloostertuin	Blauwe regen	A	C	
Kloosterstraat	19	Kloostertuin	n.v.t.	B	C	
Kloosterstraat	30	Solitaire boom	Douglasparspar	C	C	
Kloosterstraat	30	Solitaire boom	Grove den	C	C	
Kloosterstraat	6	Villatuin	n.v.t.	B	C	
Kloosterstraat		Solitaire boom	Hemelboom	D	C	
Kloosterstraat		Haag	Haagbeuk	B	C	
Kloosterstraat		Bomenrij	Linde	B	C	C
Kloosterstraat		Haag	Haagbeuk	A	C	
Kloosterstraat		Bomenrij	Linde	A	C	
Kloosterstraat 10-28	10-28	Tuinen / oude boskern	Robinia / Zomereik	B	B	C
Legioenweg		Solitaire boom	Kraakwilg	B	C	B
Legioenweg		Solitaire boom	Kraakwilg	B	C	B
Legioenweg		Solitaire boom	Wilgen	C	C	B
Legioenweg		Solitaire boom	Wilgen	C	C	C
Legioenweg		Solitaire boom	Es	C	C	
Legioenweg		Solitaire boom	Berk	D	C	
Legioenweg		Solitaire boom	Rode kornoelje	D	C	B
Legioenweg		Solitaire boom	Rode kornoelje	D	C	B
Legioenweg		Solitaire boom	Rode kornoelje	D	C	B
Legioenweg		Tuinboom	Tamme kastanje	B	C	
Legioenweg		Oude houtwal	Wilgen	A	A	A

Adres	Nr.	Historisch groenelement	Hoofdboom	CHW	EW	GWB
Legioenweg		Struweel	Wilgen	B	C	C
Legioenweg		Struweel	Wilgen	B	C	C
Legioenweg		Houtwal	Es	C	C	
Legioenweg		Bomenrij / struweel	Grauwe abeel	C	C	
Maashoek	10	Tuinboom	Treurwilg	C	C	C
Maashoek	2	Villatuin	n.v.t.	B	B	C
Maashoek	21	Haag	Taxus	C	C	
Maashoek	2b	Kloostertuin / bota- nische tuin	n.v.t.	A	B	
Maashoek	2b	Kloostertuin / bota- nische tuin	n.v.t.	A	C	
Maashoek	2b	Kloostertuin / bota- nische tuin	n.v.t.	B	B	
Maashoek	2b	Kloostertuin / bota- nische tuin	n.v.t.	A	B	
Maashoek	8	Tuinboom	Linde	B	C	C
Maashoek	to 19	Straatboom	Moeraseik	D	C	
Maashoek	to 19	Straatboom	Moeraseik	D	C	
Maashoek		Bomenrij	Linde	B	B/C	C
Maasoever		Solitaire boom	Kraakwilg	B	C	C
Maasoever		Solitaire boom	Schietwilg	C	C	
Maasoever		Solitaire boom	Schietwilg	C	C	
Maasoever		Solitaire boom	Kraakwilg	B	C	C
Maasoever		Solitaire boom	Zomereik	C	C	C
Maasoever		Oude houtwal	Zomereik	A	B/C	B
Maasoever		Oude houtwal	n.v.t.	A	B/C	B
Maasoever		Oude houtwal	n.v.t.	A	B/C	B
Maasoever / Kloosterstraat		Haag	Haagbeuk	B	C	C
Maasoever / Sint Michaël- straat		Bomenrij	Linde	B	C	C
Maasstraat	106	Tuinboom	Ceder	B	C	
Maasstraat	53	Tuinboom	Peer	B	C	C
Maasstraat	5a	Tuinboom	Taxus	B	C	
Maasstraat	5a	Tuinboom	Taxus	B	C	
Maasstraat	61	Tuinboom	Robinia	D	C	
Maasstraat	92	Tuinboom	Hulst	B	C	
Maasstraat	92	Tuinboom	Fruitboom	B/C	C	
Maasstraat	92	Tuinboom	Fruitboom	B/C	C	
Maasstraat	t.o. 45	Bomenrij	Linde	B	C	C
Maasstraat		Bomenrij	Plataan	C	C	
Maasstraat		Bomenrij	Linde	C	C	C
Maasstraat / Patersstraat		Solitaire boom	Noorse esdoorn	B	C	
Maasstraat / Patersstraat		Solitaire boom	Noorse esdoorn	B	C	
Parkstraat		Solitaire boom	Linde	B	C	C
Parkstraat		Bomenrij	Linde	B	C	C

Adres	Nr.	Historisch groenelement	Hoofdboom	CHW	EW	GWB
Pastoor Windhausenlaan		Straatboom	Watercipres	D	C	
Pastoor Windhauserlaan		Straatboom	Watercipres	D	C	
Paterstraat		Solitaire boom	Meidoorn	D	C	
Roermondseweg		Oude houtwal	Zomereik	B	B	C
Roermondseweg		Oude houtwal	Zomereik / popu- lier	B	B	B
Roermondseweg		Oude houtwal	Zomereik	B	B	C
Rozenstraat	12	Tuinboom	Walnoot	B	C	
Rozenstraat	16	Tuinboom	Ceder	C	C	
Rozenstraat	5	Tuinboom	Zomereik	D	C	
Rozenstraat		Haag	Beuk	A	C	
Rozenstraat		Haag	Beuk	A	C	
Rozenstraat (kerk)	18	Solitaire boom	Zilverlinde	B	C	
Rozenstraat (kerk)	18	Solitaire boom	Zilverlinde	B	C	
Sequoiahof		Solitaire boom	Mammoetboom	B	C	
Sequoiahof		Solitaire boom	Witte esdoorn	A	C	
Sequoiahof		Solitaire boom	Gewone plataan	A	C	
Sequoiahof		Bomenrij	Linde	B	C	C
Sint Michaëlstraat	1	Solitaire boom	Robinia	C	C	
Sint Michaëlstraat	1	Villatuin	n.v.t.	C	C	
Sint Michaëlstraat	1	Bomenrij	Linde	B	C	C
Sint Michaëlstraat	16	Bomenrij	Linde	B	C	C
Sint Michaëlstraat	2	Solitaire boom	Beuk	D	C	
Sint Michaëlstraat	3	Villatuin	n.v.t.	C	C	
Sint Michaëlstraat	4 a-c	Kloostertuin / be- graafplaats	n.v.t.	A	C	
Sint Michaëlstraat	2	Villatuin	n.v.t.	B	C	C
Sint Michaëlstraat	4 a-c	Kloostertuin	n.v.t.	A	B	
Sint Michaëlstraat	4 a-c	Kloostertuin	n.v.t.	B	C	
Sint Michaëlstraat	4 a-c	Kloostertuin	Linde	A	C	C
Sint Michaëlstraat	4 a-c	Kloostertuin	n.v.t.	A	C	
Sint Michaëlstraat	4 a-c	Kloostertuin	n.v.t.	A	B	
Sint Michaëlstraat	4 a-c	Kloostertuin	n.v.t.	B	C	
Sint Michaëlstraat	5-5a	Villatuin	n.v.t.	C	C	
Sint Michaëlstraat	7	Kloostertuin	Linde	A	C	C
Sint Michaëlstraat	8	Kloostertuin / oude boskern	Zomereik	A	B	A
Sint Michaëlstraat	8	Kloostertuin	n.v.t.	A	C	
Sint Michaëlstraat	8	Kloostertuin	Linde	B	C	C
Sint Michaëlstraat	8	Kloostertuin	n.v.t.	B	C	
Sint Michaëlstraat	8	Kloostertuin	n.v.t.	A	B	C
Sint Michaëlstraat	8	Kloostertuin	n.v.t.	B	C	
Sint Michaëlstraat	8	Kloostertuin	n.v.t.	C		
Sint Michaëlstraat	8	Kloostertuin	n.v.t.	B		
Sint Michaëlstraat		Bomenrij	Linde	B	C	C

Adres	Nr.	Historisch groenelement	Hoofdboom	CHW	EW	GWB
Sint Sebastiaanstraat		Solitaire boom	Zomereik	D	C	
Steylerstraat		Oude boskern	Zomereik	A	C	A
Veerweg	5	Solitaire boom	Tulpenboom	A	C	
Veerweg	5	Tuinboom	Sierkers	C	C	
Veerweg	bij 5	Solitaire boom	Robinia	C	C	
Veerweg	bij 5	Solitaire boom	Robinia	C	C	
Veerweg		Solitaire boom	Schietwilg	C	C	
Veerweg		Solitaire boom	Schietwilg	C	C	
Veerweg		Solitaire boom	Schietwilg	C	C	
Veerweg / Sint Michaël- straat		Bomenrij	Linde	B	C	C
Waterloostraat	28	Oude houtwal / struweel	Zomereik	A	B	B
Waterloostraat	28	Kloostertuin	n.v.t.	A	B/C	
Waterloostraat	28	Kloostertuin	n.v.t.	A	B	C
Waterloostraat	28	Kloostertuin	n.v.t.	C	C	
Waterloostraat	28	Kloostertuin	n.v.t.	C	C	
Waterloostraat	37	Haag	Haagbeuk	B	C	
Waterloostraat		Bomenrij	Linde	B	C	C
Waterloostraat		Bomenrij	Linde	A	B	C
Waterloostraat 2	bij 2	Straatboom	Linde	B/C	C	B/C
Zusterstraat	1	Kloostertuin / oude boskern	Zomereik	A	B	A
Zusterstraat	1	Kloostertuin / oude boskern	Zomereik	A	B	A
Zusterstraat	1	Kloostertuin / be- graafplaats	n.v.t.	A	B	C
Zusterstraat	1	Kloostertuin / be- graafplaats	n.v.t.	A	C	
Zusterstraat	1	Kloostertuin	n.v.t.	A	B	C
Zusterstraat	1	Kloostertuin	n.v.t.	A	B	C
Zusterstraat	1	Kloostertuin	n.v.t.	A	C	
Zusterstraat	1	Kloostertuin	Taxus	A	C	
Zusterstraat	1	Kloostertuin	n.v.t.	B	C	
Zusterstraat	1	Kloostertuin	n.v.t.	B	C	
Zusterstraat	1	Kloostertuin	n.v.t.	B	C	
Zusterstraat		Bomenrij	Linde	A	C	C
Zusterstraat		Bomenrij	Linde	B	C	C

Toelichting

• CHW = Cultuurhistorische Waarde	• A = Zeer waardevol
• EW = ecologische Waarde	• B = Waardevol
• GBW = Genenbron Waarde	• C = Vrij waardevol
•	• D = Beeldondersteunend

Verklarende woordenlijst

Bodembedekker	Kruidachtig of houtige gewas dat dicht aaneensluitend de bodem bedekt.
Calvarieberg	Imitatieberg met kruisbeeld, soms in combinatie met beelden van Johannes en Maria. Karakteristiek devotieobject in kloostertuinen en op begraafplaatsen.
Cottagetuin	Tuinstijl uit de eerste helft van de 20 ^e eeuw, gekenmerkt door afwisseling van rechte en gebogen belijning en kleine hoogteverschillen die door bakstenen of natuurstenen worden geaccentueerd. Cottagetuinen werden vooral aangelegd bij grotere huizen en villa's.
Dekzand	Zand dat tijdens en na de ijstijdperiode door de wind is afgezet.
Ecologie	Studie van de relaties tussen levende planten, dieren, mensen en hun omgeving.
Genenbron	Bomen of planten beschouwd als bron van (waardevol) genetisch materiaal.
Hakhoutbos	Ook wel strubbebos genoemd. Vorm van bosbeheer waarbij de stam al vroeg afgezet wordt om vervolgens om de 6 tot 12 jaar de bijgroei van de takken of telgen te kappen tot op de stoof of stobbe. Hiermee kan een zeer hoge ouderdom van de bomen verkregen worden.
Hakhoutstoof	Veelal grillige basis van hakhoutbomen, ontstaan door jaren, soms eeuwen, van hakhoutbeheer.
Houtwal	Bomen en/of struiken in een lijnvormig landschapselement; soms op een verhoogde wal.
Inboeten	Aanvullend beplanten met bomen of heesters.
Kweekbak	Lage bak met glazen afdekking om planten of bomen in te kweken, en later in de volle grond uit te planten.
Landschapsstijl	Ook wel Engelse landschapsstijl genoemd. Tuinstijl waarin een landschap wordt geïmiteerd met slingerde paden, waterpartijen en reliëf. De beplanting wordt zorgvuldig uitgevoerd met open en gesloten begroeiing en zichtassen.
Meander	Slingerende lijn, ook gebruikt voor de kronkels van een waterloop.
Oude boskern	Oud bos, meestal hakhoutbos, waarbij de bomen afstammelingen zijn van de oorspronkelijk inheemse flora en waarbij het bos tenminste twee eeuwen, maar meestal veel ouder is.
Ruigtkruiden	Hoogopgaande kruidachtige planten die karakteristiek zijn voor dynamische plekken zoals rivieroeveren en braakliggende terreinen.
Spaartelg	Gespaarde telg of stam van een meerstammige hakhoutstoof met de bedoeling deze tot een opgaande boom uit te laten groeien.
Steilhelling	Steile helling van bijvoorbeeld een rivier- of beekoever of holle weg.
Stroomdalflora	Karakteristieke warmteminnende plantensoorten van rivierdalen.
Struweel	Vrij dichte tot dichte begroeiing van struiken.
Wintergraanakker	Akker waarbij het graan in de herfst wordt gezaaid zodat de kieming al voor de winter plaatsvindt en vervolgens in de zomer daarop geoogst kan worden. Wintergraanakkers hebben een aantal specifieke akkeronkruiden zoals Korenbloem, Korensla, Bolderik en Akkerboterbloem.
Zaadbank	Levende planten- of bomencollectie, opgezet om zaad t.b.v. nieuwe aanplant te winnen.

